

TAMPEREEN
AMMATTIKORKEAKOULU

SUOMALAINEN FIKTIOTUOTANTOJEN

AVUSTAJAROOLITUS

Pia Aho

Opinnäytetyö
Huhtikuu 2018
Media-alan koulutus
Tuotanto

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Media-ala
Elokuva ja televisio tuotanto

AHO, PIA:
Suomalainen fiktiotuotantojen avustajaroolitus

Opinnäytetyö 47 sivua, joista liitteitä 6 sivua
Huhtikuu 2018

Opinnäytetyössä käsiteltiin media-alan avustajaroolitusta fiktiotuotannoissa ja kuvattiin roolitusprosessin vaiheet. Opinnäytetyön aineisto koostui aiheesta kirjoitetusta opinnäytetöistä ja kirjoittajan omista kokemuksista avustajaroolittajana.

Media-alan roolituksesta kertovassa luvussa esiteltiin Suomen media-alan roolituksen kokoa, tekijöitä ja siitä löytyvää kirjallista materiaalia. Roolitusprosessia käsittelevässä luvussa tarkennettiin roolitusta ja siihen kuuluvia osa-alueita. Roolitusprosessia vertailtiin ammatti- ja amatöörinäyttelijöiden osilta.

Työssä kerrottiin myös amerikkalaisesta avustajaroolituksesta ja siitä, kuinka amerikkalaisten avustajien on mahdollista liittyä ammattiliittoon omien työllistymismahdollisuuksiensa parantamiseksi. Luvussa kerrottiin vastaavista suomalaisista ammattiliitoista ja kuvailtiin, millainen on elokuva- ja televisio avustajan asema Suomen media-alalla.

Työssä käsiteltiin myös avustajaroolitusta sekä avustajaroolittajan että avustajien näkökulmista. Avustajaroolittajan näkökulma perustui kirjoittajan omiin kokemuksiin alalta ja avustajien näkökulmat tulivat kirjoittajan avustajille tekemästä kyselystä. Kyselyssä kartoitettiin, kuinka avustajat etsivät töitä alalta, onko roolituspalveluille kysyntää avustajien keskuudessa ja miten avustajien mielestä tuotantojen kannattaisi kertoa avustaja tarpeestaan.

Pohdinnassa ja johtopäätöksissä kirjoittaja kertoi johtopäätöksensä, että Facebook ei ole avustajaroolitukselle paras alusta. Kirjoittaja kertoi teoreettisella tasolla mitkä olisivat hyötyvaikutukset, jos avustajaroolitusta ei tehtäisi sosiaalisessa mediassa.

Opinnäytetyön tuloksena on syntynyt kokoelma näkökulmia siitä mikä on avustajaroolituksen tulevaisuuden tila Suomessa. Ongelmia on alalla avustajien sekä tuotantoyhtiöiden kohdalla. Ongelmien syynä on kirjoittajan mukaan raha ja se mihin sitä käytetään.

Asiasanat: roolitus, roolitusprosessi, avustajaroolitus, avustaja, roolittaja, roolituspalvelu

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Media and Arts
Film and television production

PIA AHO
Finnish background casting in fiction production

Bachelor's thesis 47 pages, appendices 6 pages
April 2018

Thesis is about casting background actors in fiction production in the Finnish media industry and it discloses the stages of casting process. Material for the thesis consists of other theses written about the subject and the writer's own experience as an background casting director.

The chapter on casting in the media industry introduces the current size of the Finnish casting industry, operatives and written material found on the subject.

Chapter about the process of casting focuses on the casting process and all the parts within it. Casting process is compared between professional and amateur actors.

Thesis tells about casting background actors in the United States and how background actors in the United States can join a union improving their own employment opportunities. Chapter tells about Finnish trade unions and describes what kind of a status does a background actor have in the Finnish media industry.

Last chapter is about the process of casting background actors, from the background casting directors and the background actors perspective. Background casting directors perspective is based on the writers own experiences from the industry, and the background actors perspective is based on a survey made for the background actors. The purpose of the survey was to find out how background actors are looking for work, is there a demand for casting companies and how production should convey their need for background actors.

Writer deducts that Facebook is not the best platform for casting background actors. Writer tells what could be beneficial effects on a theoretical level, if casting background actors would not be done via social media.

The result of the thesis is a collection of perspectives on what the future status of background casting in Finland is. There are problems with background actors and production companies. According to the author the problem is money and what it is used for.

Key words: background actor, casting director, background casting director, casting process, casting, casting companies

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	MEDIA-ALAN ROOLITUS SUOMESSA	7
2.1	Roolituksesta löytyvä kirjallinen aineisto Suomessa.....	8
2.1.1	Roolittajan työ Suomessa.....	10
2.2	Kuka tekee roolitusta työkseen Suomessa	10
3	ROOLITUSPROSESSI MEDIA-ALAN FIKTIOTUOTANNOISSA	13
3.1.1	Roolituksen aloitus.....	13
3.2	Näyttelijöiden ja avustajien roolituksen erot ja yhteneväisyydet	14
3.2.1	Ammatti- ja amatöörinäyttelijöiden roolitus.....	14
3.2.2	Avustajien ja ekstrojen roolitus.....	18
3.2.3	Roolitus tosi-tv tuotannossa	22
4	AMMATTILIITOT JA ROOLITUS, YHDYSVALLAT JA SUOMI.....	24
4.1	Liittojen osuus alan menestyksessä	24
4.1.1	Näyttelijä- ja avustajien liitto SAG-AFTRA Yhdysvalloissa	24
4.1.2	Suomen ammattiliitot elokuva-alalla	27
4.1.3	Elokuva-avustajan työ Suomessa.....	28
5	AVUSTAJAROLITUS AVUSTAJAN JA AVUSTAJAROLITTAJAN NÄKÖKULMASTA	30
5.1	Kysely avustajille.....	30
5.1.1	Avustajaroolituksen tekijän haasteet.....	30
5.1.2	Avustajan hakemus ja töiden etsintä	34
6	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	38
7	Lainatut lähteet	41
	LIITTEET	43
	Liite 1. Kysely elokuva- ja televisio avustajille.	43
	Liite 2. Juice elokuvan avustaja casting call	48

1 JOHDANTO

Keväällä 2016 olin ensimmäistä kertaa tekemisissä ammattikentän roolituksen kanssa. Sain harjoittelijan paikan Tuntematon Sotilas-elokuvan tuotannossa. Oli toukokuun alku ja kesäkuun alussa alkaisivat kuvaukset. Avustajia tarvittiin tuhansia. Opin hyvin nopeasti, että tällaiselle työlle ei ole Suomessa minkäänlaista oikeita tai asetettuja toimintatapoja. Harjoittelijana olin joutunut suuren työurakan äärelle, enkä voinut ymmärtää miksi työtehtävään ei oltu palkattu osaavaa ammattilaista. Kesän jälkeen jatkoin työtäni Tuntematon Sotilas elokuvan tuotannossa avustajaroolittaja nimikkeellä syksyn kuvausjakson ajan.

Kesällä 2017 toimin Sorjosen 2. tuotantokauden esituotannossa casting-assistenttina ja keväällä 2018 toimin Juice Leskisen elämästä kertovan elokuvan 2. apulaisohjaajana, missä vastuullani on avustajien sekä pienroolien roolitus.

Roolituksella on suuri merkitys fiktiotuotannossa sekä ei-fiktiotuotannoissa, mutta tässä opinnäytetyössä keskityn roolitukseen fiktiotuotannoissa, sillä siitä minulla on kokemusta. Syy miksi aihe valikoitui opinnäytetyökseni, oli se kuinka vähän tietoa suomalaisesta avustajaroolituksesta on. Avustajaroolitus on iso osa elokuvan taiteellista puolta ja siksi on mielestäni erikoista, ettei siitä löydy enemmän tietoa tuleville tekijöille. Toinen syy opinnäytetyön aiheen valikoitumiseen oli mielenkiintoni siihen, kuinka laaja tai suppea on roolituksen tekijöiden ammattikunta ja roolituspalveluiden määrä Suomessa. Miksi avustajaroolitusta tekevät harjoittelijat, eivätkä esimerkiksi roolituspalvelut?

Avustajaroolitus on hyvin pientä Suomessa, joten vertaan Suomen toimintatapoja Yhdysvaltoihin ja heidän toimintakulttuuriinsa. Kerron Yhdysvaltojen näyttelijöiden ja avustajien liitosta ja pohdin työssäni, hyötyisikö Suomen media-alan roolitus samanlaisesta mallista. Yhdysvalloissa koko media-ala on suuremmassa mittakaavassa verrattuna Suomeen, joten pohdin onko edes mahdollista, että avustajan työ nähtäisiin myös Suomessa ammattina?

Tein vuonna 2017 seminaarityössäni kyselyn avustajille, jossa kartoitin, mistä he etsivät itselleen avustajantöitä, onko roolituspalveluille heidän mielestään kysyntää ja mikä heidän mielestään on paras paikka avustaja casting call -ilmoituksille.

Opinnäytetyön aineistona käytin roolitukseen liittyviä opinnäytetöitä, englanninkielistä kirjallisuutta, avustajille teettämäni kyselyä sekä omaa havainnointia. Olen työskennellyt avustajien ja näyttelijöiden parissa suurissa kotimaisissa tuotannoissa, joten oma havainnointi on keskeisessä roolissa tässä työssä.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on kertoa roolitusprosessista roolituksen tekijän näkökulmasta ja tutustuttaa lukija siihen, mitä kaikkea roolitus pitää sisällään, oli kyseessä sitten ammattinäyttelijöiden roolitus tai avustajaroolitus. Tavoitteenani on myös löytää vastauksia siihen, miksi Suomen avustajaroolitus on ammattikenttänä niin pieni ja miksi avustajaroolituksen vastuu sysätään sellaiselle joka ei ole kyseistä työtä tehnyt?

2 MEDIA-ALAN ROOLITUS SUOMESSA

Kuvaan tässä osiossa, mitä roolitus tarkoittaa ja kerron roolitusprosessista tarkemmin kolmannessa kappaleessa.

Casting eli roolitus on iso osa media-alan tuotantoja. Sen tarkoituksena on löytää esiintyjät tuotantoon. (Tanskanen 2013, 2)

Roolitus tehdään tuotannossa esituotannon aikana. Roolitusprosessi voi kuitenkin edetä eri tavoin riippuen roolien merkittävydestä ja laajuudesta. Roolitukseen saattaa liittyä haastatteluja sekä koekuvauksia. (Elokuvantaju)

Roolitusta tehdään sekä näyttelijöille että avustajille. Tässä opinnäytetyössä keskitytään elokuvan avustajaroolitukseen, mutta kuvaan lyhyesti myös muita media-alan roolituksen toimintatapoja.

Näyttelijät valitaan roolituksessa rooleihin fyysisten ominaisuuksien sekä ammattitaidon perusteella. Näyttelijän ammattitaitoa roolittaja testaa koekuvauksella. Joskus myös elokuvan markkinointi vaikuttaa roolitukseen ja isoihin rooleihin voidaan roolittaa näyttelijöitä jotka ovat sillä hetkellä pinnalla, jolloin heidän tiedetään vetävän yleisöä elokuvateattereihin. (Elokuvantaju)

Fiktioituotannossa on tietenkin päärooli ja sivurooleja, mutta fiktioituotannon käsikirjoituksessa on myös pienrooleja, joilla saattaa olla vain yksi kohtaus tai yksi repliikki. Käsikirjoituksessa saattaa olla myös nimettyjä rooleja, joilla ei ole repliikkejä, jolloin niihin voidaan roolittaa avustaja, jos roolisuoritus ei vaadi erityisiä näyttelijäntaitoja. Tällainen tilanne on esimerkiksi silloin, kun rooliin valittavan henkilön tarvitsee vain omata tietyt ulkoiset kriteerit. Käsikirjoituksessa saattaa esimerkiksi lukea *”Tatuoitu tarjoilija kaataa heille juomat”*. Silloin tarvitaan esiintyjäksi sellainen ihminen, joka omaa kyseiset ulkoiset kriteerit eli tässä tapauksessa tatuoinnit. Juomien kaataminen ei vaadi näyttelijänkoulutusta, joten tehtävään voidaan roolittaa myös avustaja, ellei hahmolle ole kirjoitettu isompaa roolia käsikirjoitukseen. Jos tarjoilijalle on kirjoitettu dialogia muiden käsikirjoituksen hahmojen kanssa, on hyvin todennäköistä, että ohjaaja haluaa rooliin ammattinäyttelijän.

2.1 Roolituksesta löytyvä kirjallinen aineisto Suomessa

Tein paljon hakuja suomalaisesta roolituksesta, mutta löysin ainoastaan opinnäytetöitä taustamateriaaliksi. En löytänyt roolituksesta Suomessa kirjoja. Erityisesti avustajaroolitukseen keskittyvää suomalaista teosta ei löytynyt. Esittelen seuraavaksi muutamia keskeiset opinnäytetyöt.

Jonna Vainion opinnäytetyö *Avustajien roolitus kotimaisissa fiktiotuotannoissa Miten postimiehestä tuli 1600-luvun sotilas?* Työ on tehty Turun ammattikorkeakoulun viestinnän koulutusohjelmassa. Vainio kertoo paljon omista kokemuksistaan avustajaroolituksen parissa. Hän keskittyy enemmän avustajien roolitukseen ja siihen, millä tavalla avustaja voi varmistaa omat mahdollisuutensa tulla valituksi tuotantoon avustajaksi. Hän kertoo myös useista avustajaroolituksen vaiheista, etenkin siitä miten hän on itse tottunut tekemään töitä avustajaroolituksen parissa. (Vainio, 2014)

Meri Teperin opinnäytetyö *Elokuva-avustaminen Case: Viulisti* kertoo myös Vainion tapaan avustajaroolituksesta omien kokemusten ja omien näkökantojensa kautta. Hän vertailee myös Viulistin avustajaroolitusongelmia *Tuntematon Sotilas*-elokuvan kanssa, joka on huomattavasti suurempi tuotanto. Teperi teki Viulistin avustajille kyselyn, minkä pohjalta hän kartoitti heidän kokemuksiaan ja tunteuksiaan alasta sekä haastatteli avustajaroolitusta tehneitä henkilöitä. Teperi käsittelee työssään myös elokuva-alan työoloja, sekä alan palkkioita. Opinnäytetyö on tehty Tampereen ammattikorkeakoulun media-alalle. (Teperi, 2017)

Mikko Tanskanen opinnäytetyö *Casting-prosessit kotimaisissa fiktio- sekä ei-fiktiotuotannoissa teoria ja sen todentaminen käytännössä*. Työ on tehty vuonna 2013 Karelia-ammattikorkeakoulun viestinnän koulutusohjelmassa. Tanskanen kertoo roolituksesta laajemmin prosessina. Tanskanen kertoo kaksi esimerkkiä roolitusprosesseista, toisen ei-fiktiotuotannosta ja toisen fiktiotuotannosta. Hän kuvaa prosessit alusta loppuun, kuinka roolitus aloitetaan ja milloin roolitus julkistetaan yleisölle. Tanskanen keskittyy enemmän roolitusprosessiin ja miten sitä tehdään eri tuotannoissa. Tanskanen olettaa opinnäytetyön alussa, että roolitus on ainoastaan esituotannossa tehtävä prosessi, jolla ei ole merkitystä esimerkiksi jälkituotantovaiheessa. Tanskanen huomaa kuitenkin ammattilaisten haastattelujen kautta, kuinka merkittävä

prosessi roolitus onkaan ja kuinka se vaikuttaa myös tuotantoon ja jälkituotantoon. (Tanskanen, 2013)

Laura Mikkalan opinnäytetyö *Avustajat, olkaa hyvä!* – 2. apulaisohjaajan rooli kokopitkässä elokuvassa, kuvaa nimensä mukaisesti 2. apulaisohjaajan roolia. Suomessa 2. apulaisohjaaja on tavallisesti se, joka hoitaa avustajaroolituksen elokuvaan. Työ on tehty vuonna 2016 Kymenlaakson ammattikorkeakoulun viestinnän koulutusohjelmassa. Sen toimeksiantajana on toiminut Dionysos Films.

Niin kuin Jonna Vainio työssään, myös Mikkala kertoo opinnäytetyössään omia kokemuksiaan. Mikkala kertoo kokemustensa pohjalta, miten käsitellä avustajaroolitukseen liittyviä mahdollisia ongelmia niin esituotannossa kuin kuvauspaikallakin. (Mikkala, 2016)

Englanninkielistä kirjallisuutta roolituksesta löytyy runsaasti, mutta koska aiheenani on suomalainen roolitus ja avustajaroolitus, eivät kyseiset teokset tuo tähän opinnäytetyöhön muuta kuin vertailuaineistoa suomalaisen ja ulkomaisen roolituksen välille. Kerron seuraavaksi muutamasta keskeisestä teoksesta.

The Business of Background: A Casting Director's Guide to Being the Perfect Extra on kirjoittanut David Waldron ja Abby Emmett. Kirja on suunnattu Yhdysvalloissa avustajiksi, ”ekstroiksi” haluaville henkilöille. Kirjassa kerrotaan mitä kannattaa ja mitä ei kannata tehdä. Se antaa hyvän kuvan avustajaroolituksesta Yhdysvalloissa, sillä sen on kirjoittanut casting directoreina töitä tekevät henkilöt. Suomen mallia ei voi edes sinänsä verrata ulkomaisiin tuotantoihin, sillä ulkomailla on varaa hylätä ekstroja jos esimerkiksi hakemuksessa on puutteita. (Waldron & Emmett, 2017)

Auditioning for Films and Television: Secrets from a Casting Director on kirjoitettu samalla tavalla kuin edellinen teos, mutta kohderyhmänä on näyttelijöiksi haluavat henkilöt. Kirjan on kirjoittanut casting director Nancy Bishop. Bishopin kirja on kirjoitettu casting directorin näkökulmasta ja antaa hyvän kuvan siitä, millaista roolittajan työ on Yhdysvalloissa. Koska ala on siellä niin suuri, on myös roolittajalla enemmän valinnanvaraa uusien näyttelijöiden palkkaamisen suhteen, uskalletaan ottaa riskejä, eikä ura ole vaakalaudalla jokaisen roolituksen jälkeen. Teoksesta on hyötyä niille näyttelijöille jotka tavoittelevat uraa Yhdysvalloissa. (Bishop, 2015)

2.1.1 Roolittajan työ Suomessa

Roolittajan työhön ei ole erillistä koulutusta tai tutkintoa. Työtä opitaan tekemällä. Media-ala on Suomessa niin pieni, ettei erilliselle koulutukselle ole tarvetta, sillä tuotantoja ei ole tarpeeksi vuosittain.

Omissa opinnoissani minulle ei ole opetettu, kuinka roolitusprosessi etenee ja mitä se pitää sisällään. Tampereen ammattikorkeakoulussa media-alan opinnoissa on mahdollista ottaa näyttelijänohjaus kurssi kolmannen tai neljännen vuoden aikana. Kurssi on pakollinen niille opiskelijoille, jotka haluavat ohjata oman opinnäytetyönsä. Kurssi on kuitenkin opiskelijoille, jotka ovat jo kolmannella vuodella, ja siihen mennessä on media-alan koulutusohjelmaan kuulunut useampi projekti, missä on täytynyt olla tekemisissä näyttelijöiden ja roolituksen kanssa. Kurssi ei pidä sisällään opetusta roolitusprosessista, vaan ainoastaan siitä, kuinka ohjata näyttelijää.

Kukaan tuskin pääsee tekemään pääroolien roolitusta ilman aikaisempaa kokemusta roolituksesta. Kerron seuraavassa kappaleessa suomalaisista yrityksistä, jotka tekevät roolitusta. Usein ensimmäinen kosketus ammattimaiseen roolittamiseen on harjoittelun aikana tehty avustajaroolitus.

Jonna Vainio kirjoittaa vuonna 2014 tehdyssä opinnäytetyössään omista kokemuksistaan avustajaroolituksen tekijänä seuraavasti: *”Avustajat roolittaa siis usein kuka voi. Enkä tarkoita, että tekijä olisi vain joku satunnainen kellä riittää aikaa. Vaan sellainen, jonka osaaminen vastaa tarvetta. Pienen avustajamäärätarpeen voi täyttää harjoittelija pienellä opastuksella, isompaan tarpeeseen taas tarvitaan kokeneempi tekijä.”* (Vainio 2014, 7)

2.2 Kuka tekee roolitusta työkseen Suomessa

Tein hakuja Googlen kautta ja löysin 13 yritystä, jotka kertovat sivuillaan tekevänsä roolitusta. (Taulukko 1) Ohjelma-avustajat ry ei ole yritys vaan luokitellaan aatteelliseksi yhdistykseksi. Useat yritykset tarjoavat erilaisia palveluja liittyen elokuvan esituotantoon. Itse roolitus muodostaa yrityksissä yleensä vain pienen osan yrityksen toiminnasta.

Taulukko 1 - Roolitusta tekevät yritykset Suomessa

Yritys	Toimiala	Yritystyyppi
Suomen Roolituspalvelu	Ohjelmatoimistot ja managerointipalvelut	Avoin yhtiö
Funky Planet	Esittävät taiteet	Yksityinen elinkeinoharjoittaja
Filmona Oy	Toimiala tuntematon (Elokuvien levitys ja jakelu)	Osakeyhtiö
Peanuts Agency	Esittäviä taiteita palveleva toiminta	Osakeyhtiö
Popular	Muut henkilöstön hankintapalvelut	Osakeyhtiö
Mad Men Oy	Muut henkilöstön hankintapalvelut	Osakeyhtiö
Maricasting	Esittävät taiteet	Yksityinen elinkeinoharjoittaja
All Casting Finland	Ohjelmatoimistot ja managerointipalvelut	Yksityinen elinkeinoharjoittaja
Helsinki Casting	Esittäviä taiteita palveleva toiminta	Osakeyhtiö
Daddy Finland	Muu liikkeenjohdon konsultointi	Osakeyhtiö
Chick Flicks	Esittävät taiteet	Yksityinen elinkeinoharjoittaja
Blockbusters Gangs Oy	Työvoiman vuokraus	Osakeyhtiö
Media Producer FJH	Mainostoimistot	Yksityinen elinkeinoharjoittaja
Ohjelma-Avustajat Ry	Aatteellinen yhdistys	Yhdistys (ei yritys)

Suomessa ainoa pelkästään roolitukselle omistautunut yritys on vuonna 1997 perustettu Suomen Roolituspalvelu. Kuten edellä mainittu yritys, myös suurin osa löytämistäni yrityksistä sijaitsee Helsingissä.

Kaikki yritykset, jotka ovat listanneet roolituksen osaksi omia palveluitaan ovat liikevaihdoltansa lähellä toisiaan. Liikevaihdot näissä yrityksissä ovat 0 – 0,4 miljoonan luokkaa.

Yllä olevassa listassa kaikki yritykset eivät tarkenna verkkosivuillaan, millaista roolitusta he tekevät. Esimerkiksi Suomen Roolituspalvelu kertoo sivuillaan ”*Rekisteriimme kuuluvat ammattinäyttelijät, kuin myös puoliammatillaiset, harrastajat ja avustajat.*” Lisäksi Suomen Roolituspalvelu kertoo sivuillaan millaisiin tuotantoihin heitä voi palkata sekä minkä alan esiintyjä heillä on rekisterissään. (Suomen Roolituspalvelu, 2018)

Funky Planetin sivuilla kerrotaan ”*Välitämme esiintyjä ja avustajia tv-video- ja still-kuvauksiin ja etsimme koko ajan uusia persoonallisia talenteja tuotantoyhtiöiden tarpeisiin.*” (Funky Planet, 2018)

Joten voi olettaa, että Suomen Roolituspalvelun ja Funky Planetin voisi palkata tekemään koko avustajaroolituksen fiktioelokuvaan.

Esimerkiksi Peanuts Agency ei tarkenna sivuillaan minkälaista roolitusta he tekevät. Peanuts Agency mainostaa itseään kuvausjärjestelyyrityksenä, minkä yhtenä osana heillä on roolituspalvelu. (Peanuts Agency, 2018)

Roolitusyritysten työ on kerätä omaan rekisteriinsä erilaisia kasvoja ja esiintyjä, sillä mitä monipuolisempi valikoima sitä houkuttelevampi yritys on sekä elokuvantekijöille, että rekisteriin liittyville henkilöille.

Riippuen yrityksestä, roolitusta tekevä yritys voi pyytää rekisteriin liittymisestään liittymismaksun. Roolituspalvelut käyttävät myös aiemmin mainitsemaani ”open call” -koekuvausta. Esiintyjäksi tai avustajaksi haluava henkilö, voi tulla roolituspalvelun toimistolle ilmoitettuna päivänä, jättää hakemuksen rekisteriin liittymisestä sekä samalla käydä toimiston koekuvauksessa. Joskus koekuvauspäivään pitää ilmoittautua etukäteen ja kaikki halukkaat kuvataan aikataulutetusti saman päivän aikana. Roolituspalvelut ilmoittavat mahdollisista koekuvauksistaan omilla nettisivuillaan sekä Facebookin avustaja- ja esiintyjäryhmissä.

Joillakin suurilla tuotantoyhtiöllä on oma näyttelijä- tai avustajarekrytointikanavansa, minkä kautta he roolittavat osan elokuvasta. Tällaisia tuotantoyhtiöitä ovat mm. Yellow Film & TV sekä Solar Films. Myös Facebookista löytyy erilaisia avustajaroolitukselle tarkoitettuja ryhmiä.

3 ROOLITUSPROSESSI MEDIA-ALAN FIKTIOTUOTANNOISSA

3.1.1 Roolituksen aloitus

Yksittäisessä fiktiotuotannossa voi olla yllättävän paljon roolitettavaa, sillä roolitus ei lopu pää- ja sivunäyttelijöihin. Jokainen hahmo, joka lausuu yhdenkin sanan tuotannossa, luokitellaan rooliksi, jonka tekemiseen tarvitaan näyttelijä. Se, onko näyttelijä ammattilainen, riippuu usein siitä, millaisilla kriteereillä rooliin etsitään esiintyjää ja ovatko ne ulkoisia vai ammatillisia. Jos rooliin etsitään ulkoisia kriteerejä, eikä rooli vaadi paljon replikointia, näyttelijä olla amatööri tai harrastelija tai vaikka ensikertalainen. Jos rooli luokitellaan vähän vaativammaksi, esimerkiksi jos henkilön pitää osata uskottavasti näyttellä humaltunutta, rooliin palkataan näyttelijän koulutuksen saanut henkilö.

Apulaisohjaaja purkaa kaikki tuotannon roolit käsikirjoituksesta. Purkaminen tarkoittaa sitä, kun käsikirjoituksesta eritellään muun muassa kuvauspaikat ja roolit, jotta saadaan selville tuotannon arvioidut kustannukset sekä arvioitu aikataulu. Käsikirjoituksesta puretaan kaikki roolit, jotta saadaan selville kuinka monta näyttelijää, esiintyjää ja avustajaa tarvitsee roolittaa tuotantoon.

Ennen roolituksen aloittamista täytyy selvittää hahmojen sukupuolet, iät ja muut ulkoiset kriteerit, mikäli niitä ei ole kirjoitettu käsikirjoitukseen.

Tämän jälkeen julkaistaan casting call eli roolihaku. Sen tekee joko 1. apulaisohjaaja, 2. apulaisohjaaja, tuotantokoordinaattori tai harjoittelija, riippuen täysin tuotannon koosta. Casting call tarkoittaa roolien hakuilmoitusta, jossa kerrotaan mistä tuotannosta on kyse, millaisia rooleja on tarjolla, haetaanko näyttelijöitä vai avustajia. Ilmoituksesta tulee käydä ilmi mihin tuotantoon näyttelijöitä ollaan hakemassa, mahdolliset ulkonäkökriteerit sekä erityisosaamiset. Esimerkiksi jos esiintyjän täytyy osata puhua tietyllä murteella, on helpompi etsiä esiintyjä, joka puhuu sitä luontaisesti kuin palkata joku opettelemaan murretta.

Halukkaat näyttelijät ja avustajat vastaavat casting calliin toivotulla tavalla. Yleensä pyydetään lähettämään kuvat ja tiedot sähköpostitse. Näyttelijöiden kannattaa myös lähettää CV aikaisemmista töistä sekä showreel. Kerron showreelistä tarkemmin, kun kerron ammattinäyttelijöiden roolitusprosessista.

Liitteissä (*Liite 2*) on esimerkki avustajien casting call ilmoituksesta, minkä tein tehdessäni töitä Juice-elokuvan 2. apulaisohjaajana. Hakua levitettiin alueellisesti

Kuopiossa erilaisissa Facebook-ryhmissä ja lähetettiin sähköpostitse erilaisiin harrastusryhmiin ja seuroihin.

Joskus voidaan järjestää myös open call, mutta Suomen media-alan fiktiotuotannoissa näyttelijöiden open call kutsut ovat harvinaisia.

Open call tarkoittaa casting tilaisuutta, johon voi osallistua kuka vain. Tämän tyyppisiä roolituspalveluita järjestävät esimerkiksi roolituspalvelut. Open call tilaisuudet ovat tuttuja esimerkiksi suomalaisista tosi-tv kykykilpailuista kuten Idols tai Talent Suomi.

Casting calliin vastanneista näyttelijöistä sopivat henkilöt kutsutaan tarvittaessa koekuvaukseen. Koekuvauksessa voi olla paikalla ohjaaja, roolituksen tekijä ja joskus jopa vastaanäyttelijä. Jos kyse on pienrooleista, paikalla saattaa olla vain roolituksen tekijä. Koekuvauksessa arvioidaan, kuinka näyttelijä käyttäytyy kameran edessä ja ohjaaja voi katsoa kuinka hyvin näyttelijä ottaa ohjausta vastaan. (Niemi 2013, 26)

3.2 Näyttelijöiden ja avustajien roolituksen erot ja yhteneväisyydet

Ammatti- ja amatöörinäyttelijät yleensä roolitetaan tuotannon pää- ja sivurooleihin. Roolitus on tärkeä osa tuotantoa, sillä yksikin huono roolitus voi vaikuttaa koko elokuvan mahdolliseen menestykseen.

Avustajaroolituksen saattaa Suomessa joutua tekemään apulaisohjaaja, tuotantokoordinaattori tai joskus jopa harjoittelija. Fiktiotuotannoissa on näyttelijöiden lisäksi avustajia tai ”ekstroja”, joiden tehtävänä on saada elokuva näyttämään realistiselta tekemällä arkipäiväisiä asioita kohtauksen taustalla. Isoilla avustajamäärillä saadaan aikaan näyttäviä joukkokohtauksia, mitkä ovat yleisiä esimerkiksi sotaelokuvissa. Tämä on avustajaroolitusta, ja vaikka sillä ei ole varsinaista ammattikuntaa Suomessa, on sillä ulkomailla omat tekijät ja resurssinsa.

3.2.1 Ammatti- ja amatöörinäyttelijöiden roolitus

Roolituksen tekijä valitsee yhteistyössä ohjaajan kanssa elokuvan päänäyttelijät tai roolituksen tekijä antaa ohjaajalle vaihtoehtoja mistä ohjaaja voi valita näyttelijänsä. Koska Suomessa ei ole montaa roolitustoimistoa joista valita ja näyttelijöiden

ammattikunta on Suomessa suhteellisen pieni, saattaa ohjaaja myös lähestyä näyttelijää suoraan.

Yhdysvalloissa taas on käytössä useita välikäsiä, jolloin ohjaaja ei välttämättä ole ollenkaan mukana valitsemassa omaa näyttelijäkaartiaan vaan kaiken hoitaa casting director, vapaasti suomennettuna roolitusohjaaja. Yhdysvaltalaisessa media-alan toimintakulttuurissa casting director lähestyy haluamansa näyttelijän agenttia, joka palaa tarjouksen kanssa näyttelijälle. Siinä toimintakulttuurissa, jos ohjaaja tai casting director lähestyisi näyttelijää ilmoittamatta agentille, sitä pidettäisiin etikettirikkomuksena.

Agentti on näyttelijälle työnetsijä, palkkaneuvottelija ja promoottori. Myös agentit ottavat yhteyttä casting directoreihin löytääkseen asiakkaalleen töitä. Lyhyesti: agentti on töissä näyttelijällä ja casting director on töissä tuotannolla. (Bishop 2015, 208-212)

”Ohjaaja tai tuottaja voi ottaa näyttelijöihin yhteyttä suoraan tai agentin kautta. Joskus roolituspalvelut välittävät näyttelijöitä. Monen ohjaajan mielestä paras tilanne on sellainen, jossa ohjaaja tietää kenet rooliin haluaa ja ottaa näyttelijään itse yhteyttä. Muissa tapauksissa näyttelijöitä voidaan kutsua koekuvauksiin roolittajan tai tuottajan toimesta.” (Niemi 2013, 15)

Suomessa ohjaaja voi ottaa yhteyttä näyttelijään, koska sitä pidetään hyvänä ohjausmetodina ja keinona rakentaa luottamusta näyttelijän ja ohjaajan välille. Myös tällä toimintamallilla on vaikutusta siihen, ettei Suomessa ole suurempaa vakiintunutta roolittajien ammattikuntaa.

Katja Niemi haastatteli opinnäytetyössään vuonna 2013 (Elokuvan roolitus: Kookuvaus ohjaajan työvälineenä näyttelijänvalinnassa) Aku Louhimiestä ja kysyi hänen mielipidettään roolituksesta ja sen käytännöistä Suomessa.

”Mä oon aina käyttänyt melkein kaikissa elokuvissani Suomen Roolituspalvelua. Mä kerron heille mitä mä etsin, ja he katsovat mitä heidän arkistoistaan löytyy. He koekuvaavat esim. sata ihmistä annetuissa raameissa (ikä, sukupuoli) tai antavat mulle kolme valokuvaa, joista mä katson onko kukaan sen näköinen, että haluaisin tavata niitä. Tai he sanovat, että nämä kaikki ovat hyviä tyyppejä, että tapaa ne silti.” (Niemi 2013, 16)

Merkittäviin pää- ja sivurooleihin harvemmin järjestetään casting callia, sillä päätös elokuvan pääroolista on luultavasti tehty jo tuotannon alkuvaiheessa koska roolivalinnat saattavat vaikuttaa myös elokuvan rahoituksen saamiseen. Suositujen näyttelijöiden kiinnittäminen päärooleihin tuotannon alkuvaiheessa toimii hyvänä houkuttimena rahoittajille.

Tuotannoissa on usein pienempiä, yhden tai kahden repliikin rooleja, joihin voidaan hankkia amatööri- tai harrastelijänäyttelijöitä, riippuen roolin vaatimustasosta.

Pieniä sivurooleja, tai niin kutsuttuja päiväkohtaisia näyttelijöitä saatetaan hakea casting callin kautta. Päiväkohtainen näyttelijä tarkoittaa näyttelijää, joka on kuvauksissa yhden tai kaksi päivää. Riippuen tuotantojakson laajuudesta ja kuvauspäivien määrästä, päiväkohtaisella näyttelijällä voi olla enemmänkin kuvauspäiviä.

Näyttelijöitä roolittaessa yhtenä työkaluna toimii näyttelijän lähettämä showreel. Hyvä näyttelijän showreel auttaa roolitusprosessissa. Se on muutaman minuutin mittainen video, missä on näyttelijän aikaisempia rooleja. Tyypillinen showreel on 2-3 minuuttia pitkä. Näyttelijän kannattaa valita showreeliin kohtaukset, mitkä parhaiten edustavat hänen näyttelijäntaitojaan ja kykyjään. Liian pitkä showreel voi haitata näyttelijän mahdollisuuksia tulla palkatuksi, sillä harvalla roolituksen tekijällä on käytettävissään niin paljon aikaa, että pystyisi katsomaan yli 10 minuutin mittaista videota jokaisesta hakijasta.

Showreelin avulla roolituksen tekijä saa nopeasti kuvan siitä, täyttääkö näyttelijä ohjaajan asettamat kriteerit.

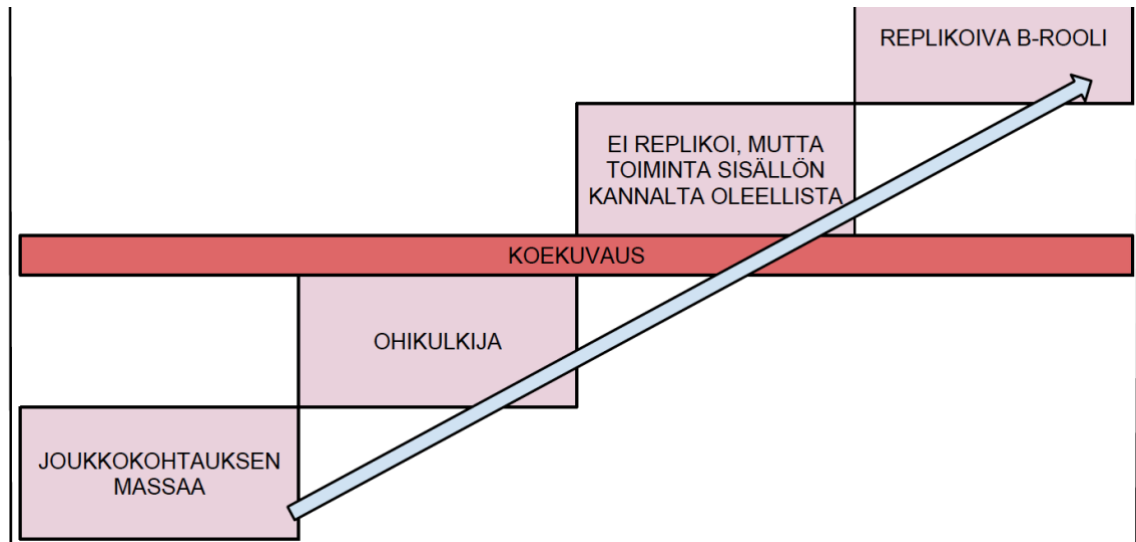
Amatöörejä ei voi roolittaa tai koekuvauttaa samalla tavalla kuin ammattinäyttelijöitä. Ammattinäyttelijöillä on usein enemmän kokemusta ja tietoa, mitä heiltä odotetaan ja miten tilanteessa kuuluisi käyttäytyä. Näyttelijöitä harvemmin tarvitsee koekuvata varmistuakseen siitä, osaako ammattinäyttelijä näytellä. (Niemi 2013, 21)

Amatöörinäyttelijät on melkein pakko koekuvata, sillä roolittaja ei voi olla varma osaako amatööri olla luontevasti kameran edessä ja osaako hän ylipäänsä näytellä. Koekuvauksessa ei voi olettaa, että amatöörinäyttelijältä tai edes ammattinäyttelijältä tulisi valmis esitys vaan roolittajan täytyy tietää mitä hän on hakemassa. Jos roolituksen tekijä tai ohjaaja on jo mielessään päättänyt miltä elokuvan tai roolisuorituksen kuuluisi näyttää, on näyttelijän mahdotonta yrittää täyttää ohjaajan tai roolituksen tekijän odotukset koekuvauksessa. (Niemi 2013, 21)

Mikko Tanskanen tiivistää vuonna tehdyssä 2013 opinnäytetyössään avustajien koekuvaustarpeen hyvin alla olevalla taulukolla. (Taulukko 2)

”Mitä ylempänä portaikossa haettava henkilö on, voidaan puhua roolituksesta, ja mitä alempana, voidaan puhua koordinoinnista.” (Tanskanen 2013, 22)

Taulukko 2 - Koekuvauksen rajat

(Tanskanen 2013, 22)

Koekuvauksessa ei voi olettaa näkevänsä valmista esitystä. Kaikki ennakkoon mietityt toiveet kannattaa unohtaa ja keskittyä siihen millainen ihminen eteen tulee koekuvauksessa. Katja Niemi kertoo omassa opinnäytetyössään, miten tärkeää on roolittaa näyttelijä, joka on kiinnostava ja mitä kiinnostavaa näyttelijä tuo näyttelemäänsä hahmoon. Niemi päätyy työssään lopputulokseen, että ohjaajan pitäisi valita näyttelijä, sillä hän on se, joka näyttelijän kanssa tulee tekemään töitä. Ohjaaja on myös se, jonka pitää luottaa näyttelijään ja ohjaajan täytyy saada näyttelijä luottamaan itseensä. (Niemi 2013, 27 ja 35)

Amatöörinäyttelijällä saattaa olla teatteritaustaa tai hän on voinut olla useassa tuotannossa avustajana. Koekuvaustilanteessa kameran läsnäolo on välttämätön, sillä silloin näkee, miten amatöörinäyttelijä suhtautuu kameran läsnäoloon vai toimiiko hän samalla tavalla kuin esimerkiksi teatterin lavalla.

Amatööri- ja harrastelijänäyttelijällä voi olla kokemusta useista teatterituotannoista, mutta hän ei ole esiintynyt kameran edessä. Tämän vuoksi on erittäin tärkeää, että heidät koekuvataan, sillä koko ikänsä teatteria harrastaneen näyttelijäminen on todennäköisesti täysin eri tasolla, kuin sellaisen joka on tehnyt enemmän kameratuotantoja. Kameran edessä näyttelijäminen vaatii täysin erilaista osaamista kuin teatterin lavalla esiintyminen.

Koekuvauksen jälkeen tehdään valinnat näyttelijöiden suhteen. Jos ohjaaja ei ole ollut läsnä kuvauksissa, roolituksen tekijä ehdottaa ohjaajalle sopivia ehdokkaita rooleihin koekuvausten perusteella. Tämän jälkeen ohjaaja tekee valinnat ja sopivat näyttelijät palkataan rooleihin.

3.2.2 Avustajien ja ekstrojen roolitus

Tämän kappaleen sisältö pohjautuu omiin kokemuksiini avustajien ja ekstrojen roolittamisesta. Töitä avustajien kanssa olen tehnyt Tuntematon Sotilas-elokuvassa avustajaroolittajana ja vuodenvaihteessa 2018-2019 ilmestyvässä Juice Leskisen elämästä kertovassa elokuvassa 2. apulaisohjaajana.

Avustajia harvemmin koekuvataan, ellei kyse ole isommasta avustajaroolista, jossa vaaditaan näyttelijän osaamista. Yleensä avustajilta tarvitaan yhteystiedot, kokotiedot sekä kuvat. Avustajien ei tarvitse lähettää studioissa otettuja ”headshot” –tyyppisiä kuvia itsestään, sillä avustajaroolittaja haluaa nähdä avustajan juuri sellaisena kuin hän on, ei täydessä meikissä ja juhla-asussa ammattikuvaajan edessä. (Waldron & Emmett 2017, 3)

Avustajille pystytään vastaamaan jo hakemuksen perusteella, onko hän sopiva vai ei. Jos hän on sopiva, hänelle ilmoitetaan kuvausten paikka ja aika sekä pukeutumishjeet, jos avustajat tulevat omissa vaatteissaan. Jos avustaja ei sovi asetettuihin kriteereihin, hänelle ilmoitetaan sähköpostitse, että tällä kertaa hän ei täyttänyt haluttuja kriteerejä.

Joskus ohjaaja haluaa kohtaukseen 5-10 ”hyvää avustajaa”. Tämä yleensä tarkoittaa, että avustajan pitää täyttää annetut ulkonäkökriteerit, hänellä on mahdollisesti kokemusta avustajana olemisesta tai hän on jonkun tuttu tai muulla tavalla ”hyväksi havaittu tyyppi.”

Avustajien koekuvaus veisi liikaa aikaa, eikä heidän kuvaamisessaan olisi järkeä muutenkaan, jos heillä ei ole vuorosanoja. Avustajaroolitus tehdään käymällä avustajien

hakemukset läpi ja valitsemalla hakemusten perusteella sopivat henkilöt. Siksi on tärkeää, että avustaja pitää oman hakemuksensa ajantasalla eikä lähetä kolme vuotta vanhaa lomakuvaa vain siksi, että se on hyvä kuva hänestä. Avustajan kannattaa lähettää ajankohtainen, neutraali kokovartalokuva itsestään sekä ajantasalla olevat kokotiedot.

Kun avustajia roolitetaan, etsitään yleensä tiettyä ulkonäköä. Avustajan pitäisi olla itse tietoinen siitä millaiseen avustajarooliin hän on sopiva. Avustajia roolittaessa on tärkeää, että julkistetussa casting callissa tai mediatiedotteessa on kaikki tiedot siitä mitä avustajan odotetaan lähettävän hakemuksessaan. Ulkonäkökriteereiden kanssa kannattaa olla tarkka, ettei joudu lähettelemään turhia ”Valinta ei tällä kertaa osunut sinuun”-sähköpostiviestejä hakijoille.

Kun roolituksen tekijä lukee avustajien hakemuksia, hän voi myös lukea rivien välistä monta asiaa. Esimerkiksi jos hakemus on puutteellinen ja siitä puuttuu pyydettyjä tietoja, se voi olla merkki siitä, että avustaja ei todennäköisesti tule ottamaan ohjausta hyvin vastaan kuvauspaikalla. Kuvan puuttuminen voi kertoa siitä, että avustaja tietää, ettei täytä annettuja kriteerejä, mutta siitä huolimatta toivoo, että hänet silti hyväksyttäisiin avustajaksi.

Ekstrojen eli toisin sanottuna massojen roolitus on tietyllä tapaa hyvin samanlaista avustajaroolituksen kanssa. Ainoa tärkeä ero näissä saattaa olla avustajien määrä. Omasta mielestäni voidaan puhua avustajaroolituksesta, kun puhutaan suomalaisen mittakaavan tuotannoista, joissa avustajien määrä pysyy 0 – 25 avustajan luokassa per päivä ja avustajien yhteismäärä koko tuotannon ajalta on noin 300-400.

Jos tarvittavien avustajien määrä on useita kymmeniä per päivä, voivat yhteismäärät nousta todella korkeiksi. Esimerkiksi Tuntematon Sotilas-elokuvan kesä- ja syyskuvausten aikana tarvittiin noin 80–120 avustajaa per päivä 71 kuvauspäivän ajanjaksolla.

Avustajien ja ekstrojen roolituksen ero on se, että avustajaroolituksessa voi helpommin hylätä ihmisiä ja nähdä enemmän vaivaa sen eteen kenet hyväksytään ja ketä ei. Jos avustajia on vähemmän, on mahdollista, että jokainen avustaja näkyy kuvatussa materiaalissa. Silloin on äärimmäisen tärkeää, että jokainen valittu avustaja edustaa

täsmälleen haettuja kriteerejä ja että avustajat luovat juuri haetun kuvan elokuvan maailmasta.

Jos määrät ovat suuria ja tiedetään, että osa avustajista tulee olemaan vain pää yleisössä tai kaukainen ohikulkija kiireisellä kadulla, voi kriteereistä tinkiä tarvittaessa. Tilanne johon viitataan on tietenkin se, kun vapaaehtoisia kriteerien täyttäviä henkilöitä ei ole tarpeeksi saatavilla. Tämä luo tietenkin lisätyötä kuvauspaikalle, kun täytyy varmistaa, etteivät avustajat, jotka ovat otettu kuvauksiin taustalle näy kuvissa liian lähellä kameraa.

Tosiasia on kuitenkin se, että kun avustajaroolituksen tekijä hankkii tuotantoon massoja, niin sitä he tulevat myös olemaan. Yli sadan ihmisen kohtauksissa on suuri mahdollisuus, että avustajat tai ainakin suurin osa avustajista ei tule näkymään kamerassa. Massojen tehtävä on luoda kohtauksen tunnelma ja elokuvalla uskottavuutta. Avustajan näkökulmasta tämä voi kuulostaa kamalalta, mutta avustajan kannattaa aina muistaa, että hän ei välttämättä sovi tämän elokuvan kriteereihin, mutta jossakin toisessa elokuvassa hän voi olla juuri se mitä etsitään. Siksi avustajaroolittajan työssä painotan sitä, että avustaja on itse tietoinen millaiseen elokuvaan, aikakauteen ja genreen juuri hänen ulkonäkönsä ja kykynsä ovat sopivimmat.

Suomessa massojen roolitukseen ei ole vakiintunutta käytäntöä. Massojen roolitukseen ihmisiä otetaan sieltä mistä saadaan. Pitää tietysti ottaa huomioon kuvausten aika, paikka sekä ohjaajan, puvuston, maskeerausosaston ja tuotannon toiveet. Kun olet vastuussa ekstrojen roolituksesta ja olette kuvaamassa Rovaniemellä, niin kannattaa etsiä ekstrapäivä Rovaniemeltä, jotta kuvauksiin kulkeminen olisi ekstroille mahdollisimman helppoa.

Ekstrojen roolituksessa avustajaroolitusta tekevän henkilön kannattaa käyttää erillistä työpuhelinta, koska kuka haluaa antaa tuhansille ihmisille oman henkilökohtaisen puhelinnumeronsa? Roolitukseen liittyvää tietoa kannattaa jakaa yhden kanavan kautta, oli se sitten esimerkiksi tuotannon oma Facebook-ryhmä tai sähköposti. Sähköposti on virallisempi ja omasta mielestäni helpommin hallinnoitavissa kuin Facebook. Itse käytän sähköpostia virallisen tiedon jakamiseen ja hakemusten käsittelyyn. Perustan isoissa tuotannoissa avustajille oman Facebook-ryhmän, joka toimii enemmän tunnelmannostattajana avustajille, mutta missä voi myös hakea pikaisesti peruutuspaikoille uusia avustajia.

Avustajille tarkoitettuja casting calleja kannattaa lähettää kuvauspaikkakunnan harrastelijaryhmiin, kouluihin tai muihin paikkoihin missä on isoja ryhmiä, jotka voivat osallistua kuvauksiin. Casting call-ilmoituksia kannattaa laittaa myös erilaisten yleisten tilojen ilmoitustauluille, sanomalehteen yms. riippuen kohderyhmästä. Esimerkiksi jos etsitään yli 60-vuotiaita, voi olla helpompaa Facebookin sijaan laittaa ilmoitus lehteen, missä se todennäköisesti tavoittaa enemmän kohderyhmäänsä.

Ekstrojen roolitusta helpottaa, jos ektrat voivat itse valita päivän jolloin osallistuvat. Roolituksen tekijä tekee paljon turhaa työtä, jos hän alkaa itse valitsemaan kuka sadoista avustajista osallistuu mihinkin kuvauspäivään. Aikaa kuluu aikataulujen jäsentelemiseen, jos roolituksen tekijä alkaa viestitellä jokaisen avustajan kanssa edestakaisin aikatauluista. Avustajaroolittajan työtä helpottaa, kun lähettää avustajille listan päivämääriä ja arvion päivien aikatauluista, ja pyytää heitä valitsemaan päivät jolloin he pääsevät tulemaan kuvauksiin. Avustajaroolittaja ilmoittaa jokaiselle avustajalle millekin päivälle kaivatut ulkonäkökriteerit ja listaa päivät ja mahdolliset kellonajat jolloin avustajan kuuluu olla käytettävissä, ja ohjeistaa avustajaa tekemään ilmoittautumisensa tietyllä tavalla, esimerkiksi:

Ilmoittautuaksesi mukaan laita hakemus osoitteeseen elokuva@elokuva.fi ja sähköpostin aiheeksi 'Elokuva - AVUSTAJA'
 Sisällytä sähköpostiin mukaan nimesi, ikäsi, puhelinnumerosi ja toiminnassa oleva sähköpostiosoite, sekä pituutesi, vaatekokosi, kengänkokosi sekä kasvo- ja kokovartalokuva.
 Alla listattuna kuvauspäivät ja suluissa ikähaarukka minkä ikäisiä avustajia kyseiselle päivälle otetaan. Ilmoita sähköpostissa mille päiville haluat osallistua!

Yllä oleva esimerkki on pelkistetty versio, joka on laitettu casting callin yhteyteen.

Käytin kyseistä mallia itse, kun etsin avustajia Juice-elokuvaan. Näin ekstroiksi haluavat hoitavat aikataulutuksen roolituksen tekijän puolesta ja roolituksen tekijälle jää jokaisen hakemuksen tarkistaminen ja sen laittaminen omaan avustajakirjastoon sekä vahvistuksen lähettäminen.

Avustajakirjasto on luettelo missä on avustajien nimet, yhteystiedot, kokotiedot ja kuvat. Itse en käytä varsinaista avustajakirjastoa, vaan käytän exceliin tehtyä listaa mihin merkitsen jokaisen kuvauspäivän alle ilmoittautuneet avustajat yhteystietoineen ja kokotietoineen. Kuvia en siirtele sillä se veisi turhaan tietokoneen muistia ja aikaa. On helpompi tarkistaa kuva hakijan nimellä sähköpostista, missä kuva säilyy tallessa.

Tällä tavalla pystyn helposti kopioimaan tietyn päivän avustajien sähköpostiosoitteet excelistä ja lähettämään heille päiväkohtaiset ohjeet.

Suurin huoli isojen massojen roolittamisessa on se, että onko heitä tarpeeksi. Saadaanko kaikki paikat täyteen? Tämän vuoksi en suosittele välitöntä avustajan hylkäämistä, jos hän ei täysin täytä asetettuja kriteerejä. Puhun siis massojen roolituksesta Suomessa, sillä jos olisin ulkomailla, niin tarvittavia ekstroja olisi mitä luultavimmin paljon enemmän käytettävissä kuin Suomessa.

3.2.3 Roolitus tosi-tv tuotannossa

Roolitusta tehdään myös tosi-tv tuotannoissa, mutta se tehdään eri tavalla kuin fiktion roolitus. Tiia Salin kertoo opinnäytetyössään ”Näkökulmia tosi-tv:n roolitukseen” vuonna 2014, kuinka tosi-tv roolitus eroaa fiktiosta: *”Draamassa ihmiset oppivat toisiltaan elämän suuria viisauksia, kun taas tosi-tv:ssä ihmisten ajatusmaailmat ovat niin kaukana toisistaan, etteivät he ymmärrä mitään siitä mitä toinen sanoo tai edustaa. Tästä syntyy katsojia kiehtovia konflikteja.”* (Salin 2014, 21)

Yhdysvalloissa jaettiin jopa ensimmäisen kerran Emmy palkinto tosi-tv-ohjelman roolituksesta vuonna 2017. (Television Academy, 2017)

Mikko Tanskanen kertoo opinnäytetyössään, miten roolitus toimii ei-fiktioituotannoissa. Tanskanen mukaan roolitus on lähtökohtaisesti vaikeampaa, koska henkilöiden tulee olla persoonallisia, suostuvaisia yhteistyöhön, kestää kuvaustilanteeseen liittyvät käytännön haasteet sekä heidän täytyy osata ”toimia” kameran edessä. (Tanskanen 2013, 27)

Tanskanen mukaan roolitus ei-fiktioituotannoissa on hankalaa, koska esiintyjät eivät ole ammattitaitoisia näyttelijöitä, tuotannon luonne voi asettaa rajaavia erityiskriteerejä roolitukseen suhteen ja ihmisen pitää olla kameran edessä oma aito itsensä. (Tanskanen 2013, 27)

Tanskanen haastatteli opinnäytetyössään Aito Median luovaa johtajaa Eero Hietalaa ja vastaavaa tuottajaa Jutta Tuomaalaa. Heidän mukaansa roolittaessa ei-fiktioituotantoa, on koekuvaustilanteessa kiinnitettävä huomiota mm. ulosantiin, huumoriin, selkeäsanaisuuteen, uskaltaako henkilö olla oma itsensä ja onko henkilö ristiriitainen

hahmo. Lisäksi roolitettavien henkilöiden keskeiseen kemiaan pitää Hietalan ja Tuomaalan mukaan kiinnittää erityistä huomiota. (Tanskanen 2013, 28)

4 AMMATTILIITOT JA ROOLITUS, YHDYSVALLAT JA SUOMI

4.1 Liittojen osuus alan menestyksessä

Yhdysvalloissa liittojen tuki avustajilla ja näyttelijöillä on ollut suuri syy alan menestykseen eikä avustajia pystytä hyväksikäyttämään niin kuin Suomessa. Tässä luvussa kerron hieman Yhdysvaltojen ammattiliittomallista avustajien ja näyttelijöiden saralla. Lisäksi kerron, millaisia ammattiliittoja on Suomen elokuva-alalla ja pohdin olisiko avustajien ammattiliitosta mahdollisesti mitään hyötyä Suomen elokuva-alalle.

4.1.1 Näyttelijä- ja avustajien liitto SAG-AFTRA Yhdysvalloissa

Yhdysvalloissa näyttelijän ja avustajan oikeuksia valvoo Screen Actor's Guild – American Federation of Television and Radio Artists, joka on perustettu vuonna 1933 taistelemaan näyttelijöiden puolesta, jotka joutuivat kestämään pitkiä työpäiviä ja työviikkoja Hollywoodissa. Vuonna 1933 filmitähdet olivat täysin studioiden ja tuottajien armoilla, työpäivät saattoivat venyä epäinhimillisiksi, näyttelijät saattoivat joutua allekirjoittamaan seitsemän vuoden sopimuksia, joita ei voinut irtisanoa ja joutuivat uusimaan huonoja sopimuksia uran loppumisen uhalla. (SAG-AFTRA, 2018)

Pieni joukko näyttelijöitä riskeerasi oman uransa perustamalla näyttelijöille liiton. Viimein vuonna 1937 studiot myönsivät tappionsa, kirjoittivat sopimuksen SAG:in kanssa ja antoivat vähän valtaa takaisin näyttelijöille. Silti studiot omistivat omat filmitähtensä, ja studioiden välillä vallitsi sanomaton sopimus joka esti toisia studioita lähestymästä eri studioiden filmitähtiä. Tämän vuoksi näyttelijät eivät voineet valita roolejaan, mikä on näyttelijälle tärkeää, jos hän mieli edetä urallaan. (SAG-AFTRA, 2018)

Studioiden ylivalta elokuva-alaan alkoi murentua 1948, kun Yhdysvaltain korkein oikeus antoi päätöksen määräten elokuvastudioiden ylivaltaan perustuvan järjestelmän purkamista. Tämä tarkoitti, että isot elokuvastudiot eivät enää saaneet sitoa näyttelijöitään pitkiin määräaikaisiin sopimuksiin, studiot eivät enää saaneet omistaa elokuvan levittäjiä ja järjestellä markkinointia niin, että he maksimoivat voittonsa. Television yleistyttyä 1950-luvulla elokuvastudioiden ylivaltaan perustuva järjestelmä kuihtui lopulta pois. (SAG-AFTRA, 2018)

Nykypäivänä SAG-AFTRA pyrkii informoimaan liittonsa jäseniä niin, että he ovat kuvauspaikalle saapuessaan tietoisia omista oikeuksistaan, ja heillä on laadittuna sopimukset, joissa on mukana palkka sekä työolosuhteisiin kirjatut vaatimukset. (SAG-AFTRA, 2018)

SAG-AFTRA-järjestöllä on myös käytössä oma iActor Online-castingpalvelu, minkä kautta casting director voi selata SAG-ammattiliittoon kuuluvia näyttelijöitä ja nähdä heidän CV:nsä, headshottinsa sekä muut tiedot. Tietokannasta voi myös etsiä näyttelijöitä erillisten ulkoisten ominaisuuksien tai taitojen perusteella. (SAG-AFTRA, 2018)

Suomen Näyttelijäliitolla on myös samankaltainen jäsenhaku, joka on hieman yksinkertaisempi, mutta toimii samalla tavalla ja on avoinna kaikille. Osa näyttelijöistä on salannut tietonsa ja niitä pitää erikseen tiedustella Näyttelijäliitolta. (Suomen Näyttelijäliitto, 2018)

Yhdysvalloissa SAG-AFTRA-liittoon liittyminen ei ole helppoa. Kirjassa *Business of Background* kerrotaan, että avustajaksi pääsee kuka vain, mutta SAG-AFTRA-jäsenkortin saaminen vaatii työntekoa, valmisteluja sekä onnea. Kerron myöhemmin miten onni liittyy asiaan. Jäseneksi liittyminen on mahdollista kolmella eri tavalla, (Waldron & Emmett 2017, 16):

1. Hankkimalla avustajantöitä jotka eivät ole SAG-AFTRA-liiton työntekijöille ja vastaanottamalla kolme SAG-AFTRA-liiton työtodistusta
2. Ohjaaja antaa kohtauksessa avustajalle dialogia
3. Omaamalla jonkin tietyn taidon tai kyvyn mitä tarvitaan kuvauksissa

Liiton työtodistuksen (*käännetty englannin kielestä voucher*) saaminen ei ole helppoa. Jokainen kuvauspaikalla oleva ekstra saa työtodistuksen, mutta se, onko todistus ammattiliiton vai ei-ammattiliiton, on täysin onnesta kiinni.

Työtodistus täytyy säilyttää, sillä se on ainoa todiste siitä, että on ollut töissä kuvauspaikalla ja sen avulla avustaja saa palkkansa. Työtodistuksessa näkyy myös kaikki avustajan saamat lisäpalkkiot. Lisäpalkkio tarkoittaa (*käännetty englannin kielestä bump*) kompensatiota mitä avustaja saa, jos hän tuo kuvauksiin omia tavaroitaan, mitä käyttää kuvauksissa. Esimerkiksi, polkupyörä.

Oli se sitten ammattiliiton tai ei-ammattiliiton työtodistus, se sisältää verotiedot sekä muut tiedot tuotantoyhtiöstä. Avustajan täytyy saada kolme ammattiliiton työtodistusta, ennen kuin hän voi hakea SAG-AFTRA-liiton jäsenyyttä. Näitä ammattiliiton todistuksia ei suinkaan jaeta sattumanvaraisesti kuvauspaikalla. Tuotantoyhtiöillä täytyy olla tietty määrä ammattiliittoon kuuluvia ekstroja ennen kuin he voivat palkata ammattiliittoon kuulumattomia ekstroja. Ammattiliitto ei anna turhia työtodistuksia jaettavaksi. Kirjassa *The Business of Background* kerrotaan esimerkki, miten ammattiliiton avustajien kiintiö toimii. (Waldron & Emmett 2017, 17 ja 19)

”Jos on televisiosarjan kohtaaminen mihin tarvitaan 35 ekstraa New Yorkissa, meillä täytyy olla 25 ammattiliitto SAG-AFTRA:n ekstraa, ennen kuin voimme edes alkaa palkata ei-ammattiliittoon kuuluvia ekstroja.” (Waldron & Emmett 2017, 17)

SAG-AFTRA-ammattiliiton työtodistuksen saaminen vaatii töitä ja onnea. Kirjassa *The Business of Background* annetaan esimerkki, miten ammattiliiton työtodistusten jako toimii.

”Sanotaan että, yksi ammattiliiton palkatuista ekstroista on sairas ja tuotanto tulee olemaan vajaamiehityksellä yhden ammattiliiton ekstran verran. Tässä tapauksessa, he tulevat valitsemaan yhden ei-ammattiliiton ekstran, jolle he antavat liiton työtodistuksen. Tässä vaiheessa kaikki raskas työ ja valmistautuminen tulee mukaan kuvaan. Tuotanto tulee antamaan liiton työtodistuksen sille avustajalle, joka on aina ollut hyvä työntekijä ja valmistautunut tullessaan kuvauspaikalle. Sinun täytyy vain olla tarpeeksi onnekas olemaan paikalla, kun liiton työtodistus on saatavilla.” (Waldron & Emmett 2017, 17)

Yleisin tapa liittyä SAG-AFTRA liittoon on saada kolme työtodistusta. Se voi kuitenkin viedä aikaa, joskus jopa vuosia. Nopein tapa päästä liittoon on jos ohjaaja valitsee avustajan dialogia sisältävään rooliin. Saamalla dialogia kameran edessä avustajasta tulee automaattisesti hakija SAG-AFTRA-liittoon, sillä ainoastaan liiton näyttelijöillä voi olla puherooleja. Jos avustajalla on repliikkejä, se näkyy myös hänen palkkakuitissaan, sillä Yhdysvaltojen tuotannoissa avustajat eivät puhu, vain päiväkohtaiset näyttelijät puhuvat. (Waldron & Emmett 2017, 18)

Kolmas tapa, millä avustaja voi saada ammattiliiton jäsenyyden, on omata jokin tietty taito tai erikoinen ulkonäkö, mitä tuotanto tarvitsee ja mitä ei ole pystytty täyttämään

ammattiliiton ekstralla. Kirjassa *The Business of Background* annetaan myös tästä esimerkki;

” Muutama vuosi sitten olimme kuvaamassa kohtausta elokuvaan ja tarvitsimme kaksi ihmistä, jotka osaisivat jonglööriä ajaessaan yksipyöräisellä. Heitä tarvittiin kolmen kuvauspäivän ajan. Henkilöt jotka löysimme eivät kuuluneet ammattiliittoon, ja koska he työskentelivät kolme päivää tietyllä taidolla, he saivat kolme liiton työtodistusta ja pystyivät liittymään ammattiliittoon.” (Waldron & Emmett, 2017, s. 18)

Yhdysvalloissa kuka vain voi olla ekstra, töitä saavat niin liittoon kuuluvat kuin kuulumattomatkin. Ainoa ero näissä on palkka. Ammattiliiton palkat ovat asetettuja ja tuotantojen välillä ei ole palkkaeroja. Liittoon kuulumattomilla ekstroilla palkat voivat olla mitä vain, mutta ylityölisät ovat silti voimassa. On laitonta työllistää ekstraa alle minimipalkan. (Waldron & Emmett 2017, 19)

4.1.2 Suomen ammattiliitot elokuva-alalla

Yhdysvalloissa avustajille on mahdollista maksaa palkkaa, koska avustajat ovat järjestäytyneet ammattiliittoon, joka valvoo heidän oikeuksiaan, tekee yhteistyösopimuksia tuotantoyhtiöiden kanssa ja näin takaa näyttelijöille ja avustajilleen työpaikkoja, jotka noudattavat liiton antamia sääntöjä esimerkiksi palkan ja työpäivän pituuden suhteen.

Suomessa teatteri- ja media-alan liittona toimii TEME, joka koostuu seitsemästä jäsenjärjestöstä; Lavastus ja pukusuunnittelijat (LP), Suomen elokuva- ja mediatyöntekijät (SET), Suomen tanssi- ja sirkustaiteilijat (STST), Suomen teatteriohjaajat ja dramaturgit (STOD), Suomen valo-, ääni- ja videosuunnittelijat (SVÄV), Teatterialan ammattilaiset (TAM) ja Elokuvakoneen hoitajien yhdistys (EKH). Teme neuvottelee työehtosopimuksia esittävien taiteiden, elokuva- ja tv-alalle sekä yrityskohtaisia työehtosopimuksia muun muassa Yleisradion kanssa. (Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liitto, 2018)

Suomen Näyttelijäliitto koostuu useiden teatterien näyttelijäyhdistyksistä. Kuuluakseen näyttelijäliittoon ei tarvitse kuulua sen alayhdistyksiin. Suomen Näyttelijäliiton jäseneksi pääsee vain Teatterikorkeakoulun näyttelijäntönlaitoksen, Tampereen yliopiston näyttelijäntönlaitoksen, Sibelius-Akatemian oopperalaulun koulutuksen tai ulkomailta jonkin vastaavan koulutuksen saanut näyttelijä. (Suomen Näyttelijäliitto, 2018)

4.1.3 Elokuva-avustajan työ Suomessa

Yllämainituista liitoista yksikään ei luettele elokuva- tai televisioavustamista kriteeriksi ammattiliittoon hyväksymiselle. Syy voikin olla se, että avustajatoiminta on luokiteltu enemmänkin harrastustoiminnaksi eikä sillä ole vakiintunutta ammattikuntaa Suomessa. Tuotantojen vuosittainen määrä on niin pieni, ettei avustamiselle ole jokapäiväistä tarvetta.

Elokuva-avustajat varsinkin pääkaupunkiseudulla ovat ilmaisseet tyytymättömyytensä Suomen nykyiseen käytäntöön palkita elokuvien ja televisiosarjojen avustajat elokuvalipuilla. Tyytymättömyys palkkioon on helppo ymmärtää, sillä he tekevät usein yli 8-tuntisia päiviä odottaen ja odottaen kuvauksia. He antavat omaa aikaansa osallistuakseen tuotannon tekoon.

Mikko Tanskanen nostaa opinnäytetyössään esille myös hyvän näkökulman tuotantoyhtiön suunnasta; *”Suomen lainsäädäntö mahdollistaa satunnaisen 20 euron verovapaan korvauksen maksamisen ilman verokorttia. Jos palkkion määrä nousee yli 20 euron, täytyy esiintyjän toimittaa voimassaoleva verokortti tuotantoyhtiölle. Tämä luonnollisesti aiheuttaa tuotantoyhtiölle paljon ylimääräisiä hallinnollisia kuluja. Siitä syystä palkanmaksu on monesti korvattu joko elokuvalipuilla tai t-paidalla.”* (Tanskanen 2013, 16-17)

Esimerkin mukaan siis 20 euron rahallinen palkkio ei olisi täysin mahdoton. Kuitenkin ”satunnainen” tarkoittaa sitä, että tuotannossa, jossa on useampi kuvauspäivä mihin tarvitaan avustajia, ei olisi enää satunnainen, jos avustajia käy kuvauksissa viisi kertaa viikossa. Tanskasen mukaan laki ei suoranaisesti ota kantaa siihen, miten monta peräkkäistä 20 euron palkkiota voi verovapaasti maksaa. Tuotantoyhtiölle järjestelmä on epäselvä, sillä avustajamäärät vaihtelevat tuotannosta ja kuvauspäivästä riippuen. (Tanskanen 2013, 17)

Vaikka elokuvissa käynti on kallistunut huomattavasti, on yrityslippujen ostaminen tuotantoyhtiölle halvempaa. Finnkinolta voi tilata yritysleffalippuja 8,50 – 10,50 euron kappalehinnalla riippuen tilaamastaan määrästä. Mitä isompi määrä lippuja, sitä halvempi kappalehintaa. Lippuihin lisätään 10% arvonlisävero.

Jos avustajia on projektin aikana 800, voi Finnkinolta tilata oikean määrän leffalippuja 9,20 euron kappalehinnalla, mistä tulee arvonlisäveron kanssa 10,12 euroa. Eli avustajien käytön kustannukset tuotannossa ovat 8096 euroa, siihen vielä lippujen käsittelymaksu 20 euroa tai 30 euroa ja hinta on hieman yli 9000 euroa. (Finnkino B2B, 2018)

Hinta kasvaa vielä entisestään, jos siihen lasketaan mukaan avustajille kuvauspaikalla tarjottu lounas tai välipala sekä mahdolliset kuljetukset kuvauspaikalle.

Jos 800 avustajan elokuvassa jokaiselle avustajalle maksettaisiin veroton 20 euron palkkio, tulisi avustajien kokonaiskustannukseksi 16 000 euroa. Eli hinta melkein kaksinkertaistuisi. Tämä myös tarkoittaisi sitä, että kaikki 800 avustajaa ovat eri ihmisiä. Tuotannoissa jossa on useita satoja avustajia, ovat avustajat usein samoja henkilöitä päivästä toiseen. Eli avustajaroolien määrä on 800 henkilöä, mutta avustajia on saattanut olla tuotannon aikana 500. Eli noin 300 avustajaa on osallistunut useammalle kuvauspäivälle. Joten on ymmärrettävää tuotantoyhtiön kannalta, etteivät he muuta käytäntöjään, jos heitä ei siihen pakoteta. Tuotantoyhtiö pyrkii isoja massoja sisältävissä tuotannoissa säästämään avustajien käytöstä aiheutuvista kuluista.

Yksi avustajien keino ”pakottaa” tuotantoyhtiöt maksamaan heille palkkioita, olisi järjestäytyä ammattiliittoon ja saada avustajille oma työehtosopimus. Tähän he kuitenkin tarvitsisivat suuren määrän ihmisiä, jotka kieltäytyisivät avustamisesta ilmaiseksi ja olisivat halukkaita järjestäytymään liittoon. Senkin jälkeen heidän täytyisi tosissaan tehdä töitä, että avustaminen elokuva- ja televisiotuotannoissa tunnistettaisiin ammatiksi Suomessa.

Avustajat voisivat hyötyä yhteisestä järjestäytymisestä kuulumalla yhteen yhdistykseen ja sitä kautta muodostaa oman ammattiliiton. Ongelmana tässä on se, että ei ole minkäänlaista yhtenäistä rekisteriä tai tietoa siitä, kuinka monta suomalaista harrastaa tai jopa tekee avustajantöitä. Joten on mahdollista arvioida, onko tällaiselle liitolle minkäänlaista realistista tarvetta.

5 AVUSTAJAROOLITUS AVUSTAJAN JA AVUSTAJAROOLITTAJAN NÄKÖKULMASTA

5.1 Kysely avustajille

Tein keväällä 2017 Google Formsin kautta kyselyn, missä kartoitin avustajien tuntemuksia avustajaroolituksesta. (*Liite 1*) Levitin kyselyyn vievää linkkiä Facebookissa oleviin avustajaryhmiin, kuten Elokuva-avustajat, Elokuva- ja TV-sarja-avustajat ja Roolitus/elokuva-avustajat. Kysymykset ovat opinnäytetyössäni liitteenä.

Pidin kyselyä avoinna noin viikon ja vastauksia tuli 256. Kyselyn tarkoitus oli kartoittaa sitä, mistä avustajat löytävät avustajan töitä, etsivätkö he töitä itse vai ovatko he jonkin roolituspalvelun listoilla. Kerron tässä kappaleessa avustajaroolituksen haasteista roolituksen tekijän sekä avustajan näkökulmasta. Hyödynnän kyselyn tuloksia mahdollisten ongelmien tulkinnassa. Avustajaroolittajan näkökulma tulee omista kokemuksistani ja avustajien näkökulma kyselyn tuloksista.

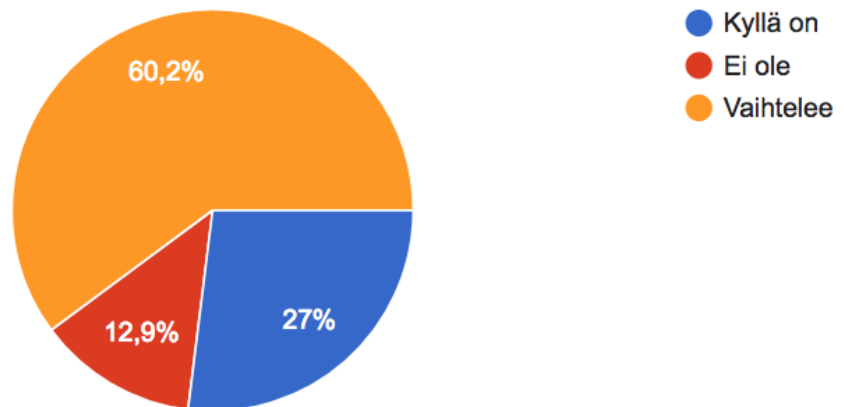
5.1.1 Avustajaroolituksen tekijän haasteet

Suomessa ei tehdä monta kertaa vuodessa suurtuotantoja joihin vaadittaisiin useampaa tuhatta avustajaa. Yhdysvalloissa avustajana menestyminen ei ole aina taattua, koska alalla on avustajia paljon ja roolittajilla on varaa valita keitä he ottavat tuotantoihin mukaan. Suomessa suurtuotannoissa avustajaroolittajalla ei ole paljon vaihtoehtoja, jos yritetään saada mahdollisimman paljon massaa esimerkiksi konserttiyleisöksi.

Suomen elokuva-ala on niin pieni, ettei avustajarooleja ole pitkin vuotta tarjolla, varsinkin jos avustajat asuvat pääkaupunkiseudun ulkopuolella. Alan kuvausseasonki on kesäisin, jolloin sää on Suomessa parhaimmillaan. Kysyin vuoden 2017 seminaarityössäni avustajilta, onko heidän mielestään avustajarooleja helppo löytää? (*Taulukko 3*) Vastanneista 60,2 prosenttia vastasi että roolien löydettävyys vaihtelee. Vastanneista 27 prosenttia vastasi että roolien löytäminen on helppoa ja 12,9 prosenttia oli sitä mieltä, että rooleja on vaikea löytää.

Taulukko 3 – Onko Suomessa helppo löytää avustajantöitä?

256 vastausta

Hakijoita on yleensä paljon vähemmän kuin on toivottu tai he ovat täysin vääränlaisia hakijoita. Esimerkiksi tehdessäni avustajaroolitusta Tuntematon Sotilas-elokuvaan mediassa hehkutettiin, kuinka tuotannolla oli 14 000 henkilön avustajarekisteri johon Veikkauksen kanta-asiakkaat olivat voineet liittyä. Mitä mediassa ei kerrottu oli se, että näistä hyväksyttäviä avustajia oli vain vähän päälle 1000. Suurin osa hakijoista oli naisia, mitä ei Tuntemattoman Sotilaan kuvauksissa tarvittu kuin muutamaa kymmentä. Loput miehistä olivat joko liian vanhoja tai eivät sopineet muihin kriteereihin esimerkiksi painonsa puolesta tai he eivät suostuneet leikkaamaan hiuksiaan tai ajamaan partaansa, mikä oli 40-luvun sotilaalle välttämätöntä.

On totta, että avustajiksi löytyy myös todella innokkaita ihmisiä, jotka sumplivat työvuoronsa ja lomansa saatujen tilaisuuksien mukaan, mutta he eivät ole koko Suomen avustajakanta. Suomessa aktiivisia avustajia ei ole niin paljon, että voisimme tehdä monen sadan tai tuhannen ihmisen tuotantoja useita kertoja vuodessa.

Tähän vielä lisäyksenä se, että avustajille ei makseta paikalle saapumisesta, joten tuhansien ihmisten sitouttaminen työhön, josta ei makseta on melkein mahdotonta. Joka kerta osa ilmoittautuneista avustajista jättää tulematta eikä ilmoita siitä. Avustajaroolituksen tekijällä on kuitenkin kädet niin täynnä töitä, ettei hän ehdi soittaa jokaiselle avustajalle erikseen varmistaakseen, että onhan tämä tulossa kuvauksiin. Tämän vuoksi paikkoja pitää varailia vähän yli, koska peruutusten tullessa lyhyellä varoitusajalla on vaikea hankkia sijaisia. Harvemmin on tilanne, mihin tarvitaan 150 avustajaa, ja varotoimeksi on varattu 200, että kaikki 200 henkilöä saapuisivat paikalle.

Peruutuksia tulee aina ja omasta mielestäni siihen on monta tekijää, alla listattuna muutama.

1. Palkkio
2. Sää
3. Aikainen herätys
4. Päivän pituus
5. Sairasloma
6. Innostus hiipuu

Sää vaikuttaa, jos kyseessä on ulkokuvaukset. Sataako? Onko ulkona enemmän pakkasta kuin eilen? Tuntematon Sotilas-elokuvan kuvauksissa Vekaranjärvellä kuvauksiin tulijoiden määrä väheni heti, jos oli ennustettu huonompaa säätä. Kuka haluaisi leikkiä sotaa läpimärässä metsässä?

Ovatko kuvaukset aikaisin aamulla? Täytyykö herätä jo neljän aikaan aamuyöstä ajamaan? Tämä voi olla monelle ensin yhdentekevä asia, mutta kun kello soittaa ennen neljää yöllä, osa avustajista vain kääntää kylkeä ja jättää tulematta.

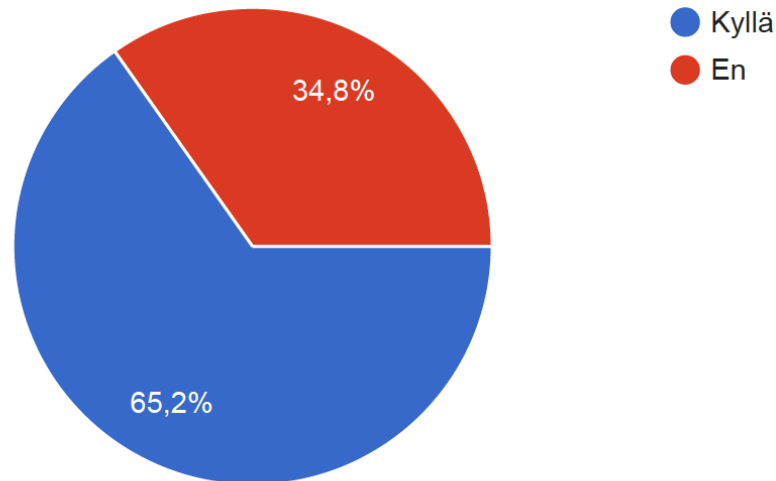
Päivän pituus on myös yhteyksissä palkkioon: kymmenen tunnin työpäivä kuvauksissa pelkällä elokuvalipulla. Ainakin moni pääkaupunkiseudun aktiiviavustaja jättää tulematta tällaiselle keikalle.

Sairasloma on usein poissaolosyy eikä sille voi mitään, mieluummin jättävät tulematta kuvauksiin, kuin että saapuisivat sinne levittämään tautia muille kuvausryhmän jäsenille

Innostuksen hiipumisella tarkoitan tiettyä ihmistyyppiä, mikä on tullut itselleni tutuksi, kun olen tuhansien hakijoiden hakemuksia katsonut. He ovat ensin todella innoissaan ja ilmoittautuvat lähes jokaiselle kuvauspäivälle, mutta kuvauspäivän tullessa heitä ei kuulu eikä näy. Seuraava heille varattu kuvauspäivä tulee, ei vielä kukaan ilmoitusta eivätkä he tule paikalle. Tässä vaiheessa poistan heidän tulevat varauksensa ja otan sinne sellaisen, joka myös ilmestyy kuvauksiin. Yleensä heistä ei kuulu loppukuvausten aikana enää mitään. Tällaiset ihmiset kertovat yleensä, etteivät ole ennen olleet avustamassa, sillä avustaja joka haluaa tulla jatkossakin valituksi yleensä ilmoittaa ettei pääse paikalle.

Seminaarityön kyselyssä kysyin avustajilta ’Osallistutko kuvauksiin, jos avustajille EI tarjota rahallista korvausta?’ 65,2 prosenttia vastaajista ilmoitti silti osallistuvansa. (Taulukko 4)

Taulukko 4 – Osallistutko kuvauksiin jos avustajille ei tarjota rahallista korvausta?

Yli puolet vastaajista kertoo osallistuvansa, vaikka kuvauksista ei tarjota rahallista korvausta. Näistä tuloksista voi tehdä sen johtopäätöksen, että suurin osa avustajista on joka tapauksessa tyytyväinen elokuva-avustamisen tilaan Suomessa. He eivät joko välitä siitä, että palkat ovat pieniä, tai sitten he osaavat suhtautua asiaan harrastustoimintana, mitä se Suomessa on. Ammatti on elinkeino mitä henkilö harjoittaa päätyönään toimeentuloaan varten. Harrastus on säännöllisesti harjoitettua vapaa-ajan toimintaa, jonka tarkoitus on rentouttaa.

Avustajaroolituksen ongelmiin lukeutuu myös se, miten saa tiedon tulevista kuvauksista mahdollisimman laajalle. Yleensä Facebook-ryhmien haut ja sähköpostilistat auttavat hieman, mutta suurimmat avustajamäärät tulevat, jos tuotanto saa median kautta huomiota. Jos paikallislehdessä näkyy ilmoitus avustajahausta, saadaan sillä paikalle uusia avustajia, joilla ei ole alaan kosketusta ja haluavat nähdä elokuvantekoa omin silmin. Siksi avustajaroolituksen tekijällä olisi hyvä olla tuotantoryhmän taustajoukoissa mukana tiedottaja, viestintäpäällikkö tai muu sellainen henkilö, joka on yhteydessä medioihin, ja jonka kanssa voi suunnitella milloin ja mihin avustajahakuja kannattaa tehdä. Avustajaroolituksen tekeminen vie aikaa, ja jos työhön kuuluu avustajien ohjaus

kuvauspaikalla, vie se aikaa pois heidän etsimiseltään. Avustajaroolitus kannattaa aloittaa hyvissä ajoin esituotannossa, koska tuotannon aikana ei aina voi irrota lähettelemään sähköpostia. Jos esituotannon aikana on etsitty suurin osa avustajista, voi keskittyä kuvauksiin rauhassa, ilman että mieltä painaa tulevien viikkojen avustajatarve. Tämän vuoksi avustajaroolituksen tekijän palkkaamista ei kannata jättää viime tippaan, sillä työnjälki saattaa kärsiä.

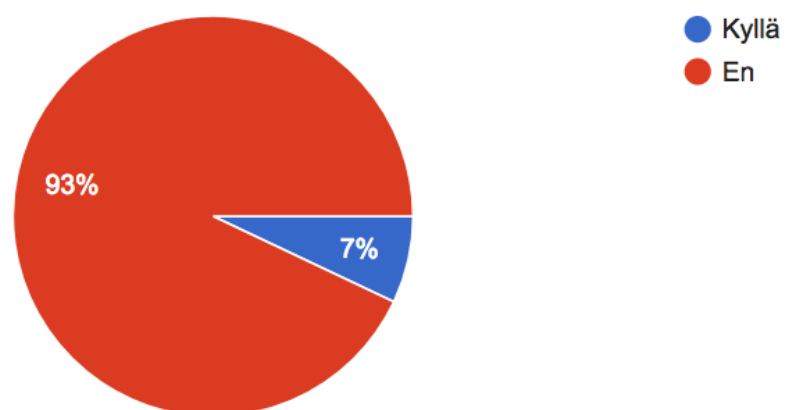
5.1.2 Avustajan hakemus ja töiden etsintä

Suomessa roolittajia on hyvin vähän ja roolituspalveluja vielä vähemmän. Avustajaroolitusta tehdessä elokuvayhtiöt harvemmin palkkaavat osaavan roolituspalvelun tekemään avustajaroolitusta, kun avustajia saa niin helposti Facebookistakin, että kuka tahansa harjoittelija jolla on Facebook-profiili voi sen tehdä.

Seminaarityössäni kysyin avustajilta, käyttävätkö he avustajantöitä etsiessään jotakin muuta sovellusta/ sosiaalisen median sivustoa kuin Facebookia. Kyselyyn vastasi 256 ihmistä ja 93 prosenttia vastasi ei. (Taulukko 5)

Taulukko 5 – Käytätkö jotain sovellusta/sosiaalisen median sivustua, kun haet avustajarooleja? (ei Facebook)

256 vastausta

Avustajahakemus on myös tärkeä osa prosessia, millä avustaja itse voi vaikuttaa siihen tuleeko hän valituksi tuotantoon. Liian usein tulee hakemuksia henkilöiltä, jotka eivät

selvästi ole lukeneet ulkonäkökriteerejä tai koko casting callia, ja hakemuksesta puuttuu tietoja. Avustajantöitä hakiessa avustajan kannattaa kiinnittää huomiota omaan hakemukseensa. Laittaako avustaja viestiinsä kaikki casting callissa kysytyt tiedot, onko hakemus oikeassa muodossa, millainen kuva on? Avustajahakemukseen kannattaisi suhtautua niin kuin työnhakuun, sillä avustajaroolittajalla ei ole minkäänlaista velvollisuutta ottaa avustajaa tuotantoon vain sen takia, että hän on projektista innoissaan ja todella haluaa mukaan. Se että kohtauksen taustalla tapahtuva toiminta toimii oikealla tavalla ja näyttää oikealta, on avustajaroolituksen tekijän valittava sinne oikeat ihmiset.

Avustajien halutessa olla enemmän oikeita ammattilaisia, kannattaisi heidän kiinnittää huomiota hakemuksiinsa. Hakemus kannattaa pitää ajan tasalla, ihan niin kuin oikea CV. Jos avustaja vaihtaa hiustenväriä, kampausta, lihoo tai laihtuu, hankkii tai poistaa ison näkyvän tatuoinnin, kannattaa ottaa uusi kuva hakemukseen. Muutaman kerran avustaja on saapunut kuvauksiin täysin eri näköisenä, kuin kuvassaan ja kertonut, että kuva on kaksi vuotta vanha. Miten tämä on hyväksyttävää, kun hakee töitä, mihin otetaan vain ja ainoastaan ulkonäön takia? Kuva, joka hakemuksessa on pitäisi olla melkein passikuvan tapainen kokovartalokuva, missä avustaja näyttää samalta kuin tavallisena arkipäivänä.

Kannattaa myös olla tietoinen, millainen avustajarooli on itselleen sopiva. Jos avustaja on 185 cm pitkä, iältään 18-35, hoikkavartaloinen nainen, voi hän hyvin esittää missiä tai mallia. Jos hakija on nainen iältään 35-50, normaalivartaloinen, siistillä kampauksella, voi hän esittää esimerkiksi äitiä, lääkäriä tai toimistovirkailijaa. Myös aikaisempi esimerkki voi esittää äitiä, lääkäriä tai toimistovirkailijaa tai toisinpäin, mutta se riippuu aina täysin siitä millaista roolitusta ollaan hakemassa ja minkälaista taustaa ollaan kohtaukseen rakentamassa. Avustajan täytyy itse tietää omat ulkonäölliset vahvuutensa ja heikkoutensa, sillä toiseen tuotantoon sopimaton voi olla johonkin toiseen täydellinen.

Avustajien hakemuksia katsellessa, myös suurimmasta osasta puuttuvat pätevät mitat. Mitat ovat työväline, jotka avustajaroolituksen tekijä lähettää puvustolle, jotta he tietävät millainen avustaja kuvauksiin on tulossa ja osaavat hankkia tälle sopivan asukokonaisuuden. On todella tärkeää, että avustaja ei valetele itseään pienemmäksi kuin hän oikeasti on, sillä hän ei aiheuta sillä kuin itselleen ongelmia. Jos vaatteita ei ole, ei avustaja voi osallistua kuvauksiin. Mitoista myös avustajaroolittaja näkee, onko henkilö esimerkiksi lähettänyt vanhan kuvan: jos kuva onkin huomattavasti hoikempi, mutta pukukoko miehellä on 58 ja pituutta vajaat 170 cm, niin on melko ilmiselvää, että

kuva ei vastaa todellisuutta. Avustajan ei koskaan kannattaisi valehdella hakemuksessaan ulkonäöstään, sillä asia tulee kyllä ilmi viimeistään kuvauksissa ja tuotantoyhtiöllä ei ole minkäänlaista velvollisuutta päästää avustajaa kameran eteen, vaikka hän olisi tullut pitkäkin matkan takaa.

Jos avustaja ei tiedä omia mittojaan, niin niistä kannattaa ottaa selvää ja laittaa joka hakemukseen mukaan.

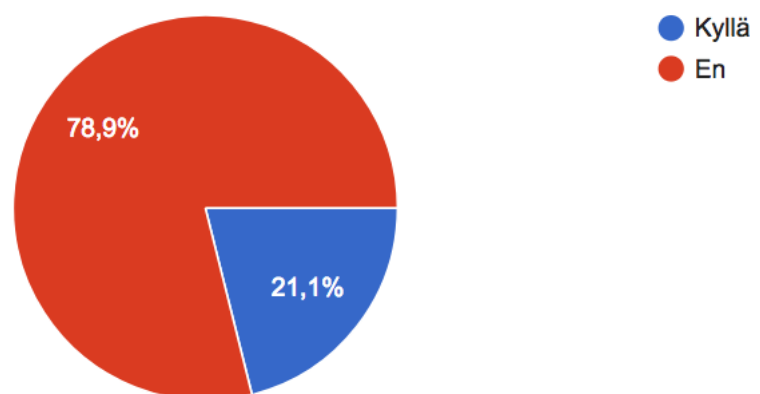
Google Forms kyselyssä kysyin avustajilta, maksaisivatko he henkilölle tai palvelulle, jos heille etsittäisiin ja tarjottaisiin avustajantöitä. Melkein 80 prosenttia 256 vastanneesta vastasivat etteivät he maksaisi siitä, että joku muu etsisi heille avustajantöitä. (Taulukko 6) Roolituspalvelun käyttö auttaisi avustajia tekemään kunnollisia hakemuksia, sillä he tietävät millainen on hyvä hakemus. Roolituspalveluiden käyttö auttaisi näin ollen avustajia olemaan enemmän ammattilaisia, koska roolituspalvelun kautta heille osataan kertoa tarkemmin millaisiin tuotantoihin juuri heidän kannattaa hakea.

Kysyin myös, ovatko avustajat roolituspalveluiden rekisterissä avustajana. Vastanneista 56,6 prosenttia oli roolituspalvelun listoilla. (Taulukko 7)

Kyselyn mukaan voi ajatella, että 78,9 prosenttia avustajista ei halua maksaa roolituksen tekijälle tehdystä työstä. Tulosta voi ajatella myös niin, että miksi avustaja maksaisi roolituspalvelulle siitä, että on heidän rekisterissään, kun hän voi itse etsiä työnsä Facebookista?

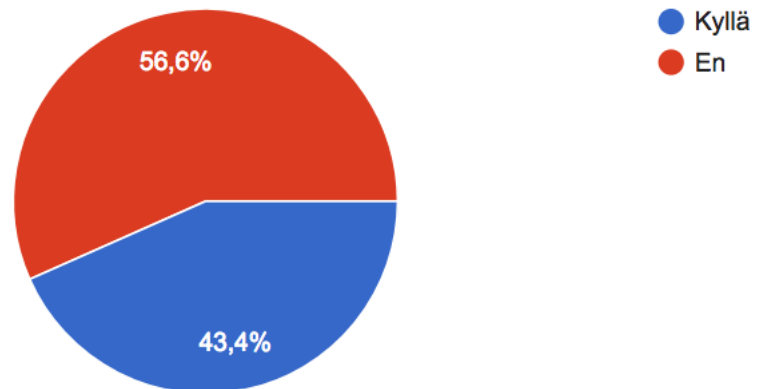
Taulukko 6 – Maksaisitko henkilölle/palvelulle siitä, että he löytävät sinulle avustajantöitä?

256 vastausta

Taulukko 7 - Oletko roolituspalvelun listoilla?

256 vastausta

Kyselyyn vastanneista avustajista hieman yli puolet, eivät ole roolituspalvelun listoilla. Kyselyssä kysyin viimeisenä kysymyksenä, miten avustajien mielestä elokuvatuotannon kannattaisi kertoa avustajatarpeestaan. Eräs avustaja kirjoitti pitkän vastauksen, missä hän mainitsi, että roolituspalvelun sivuilla tarjotaan samoja avustajan töitä kuinka julkisissa Facebook-ryhmissä. Tässä tapauksessa ymmärrän, miksi avustajat eivät rekisteröidy roolituspalveluiden listoille, jos roolituspalveluilla ei ole heille mitään tarjottavaa. Olisivatko asiat toisin, jos tuotantoyhtiöt teettäisivät avustajaroolituksen roolituspalvelun kautta?

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Oma mielipiteeni on, että Facebook on Suomessa myös yksi syy siihen, minkä vuoksi avustajaroolituksesta on tullut sitä mitä se nykyään on. Aluksi vaikutti varmasti kätevältä, että kuka tahansa pystyi liittymään ryhmiin ja kaikki roolitushaut olivat samassa paikassa, mutta samalla avustajaroolituksesta tehtiin vaikeasti hallittavaa, kun se levisi niin laajalle. Ilman Facebookia, ilman sosiaalista mediaa, mistä avustajat ovat löytäneet töitä? Roolituspalveluiden listoilta ja tuotantoyhtiöiden casting calleista.

Esimerkin vuoksi, jos Facebookin avustajaryhmät lakkautettaisiin ja jokainen avustaja liittyisi roolituspalvelun listoille, mitkä olisivat mahdolliset hyötyvaikutukset?

Siihen voi mennä aikaa, mutta tulokset voisivat olla seuraavat:

- Roolituspalveluilla olisi suuremmat avustajakannat
- Tuotantoyhtiöt maksaisivat roolituspalveluille heidän avustajarekisteriensä käytöstä, sekä mahdollisesti avustajaroolituksesta
- Listoilla olisi oikeasti avustajantöistä kiinnostuneita ihmisiä, eikä vain niitä jotka katselevat huvikseen ilmoituksia
- Avustajat voisivat lopulta vaatia palkkaa, jos ala kasvaisi
- Tuotantoyhtiöiden budjettien täytyisi kasvaa
- Avustajaroolituksesta tulisi ammattimaisempaa – osaava ammattikunta kasvaisi

Avustajahankinnan päätyminen Facebookiin on aiheuttanut avustajille enemmän haittaa kuin hyötyä, ainakin avustajien näkökulmasta katsottuna. Koska avustajaksi pääseminen ei vaadi Suomessa minkäänlaisia ponnisteluja ja töiden etsiminen ei vaadi enempää kuin Facebook-profiilin tekemistä, onko mikään ihme, että avustajana olemisesta on tullut vain harrastus? Tuotantoyhtiöt käyttävät tilannetta hyväksi niin kauan kuin se on heille mahdollista.

Media-alan fiktiotuotannoissa on usein liian vähän aikaa eri toimenpiteisiin, koska rahoitus on niukkaa eikä niitä riitä kunnon resursointiin. Avustajien ja ekstrojen roolitukseen ei varata tarpeeksi aikaa, oli tarve kuinka iso tahansa. On yleistä, että roolituksen tekijä, apulaisohjaaja, koordinaattori tai harjoittelija joka tekee roolituksen, palkataan vasta kuukautta ennen kuvauksia. Totta kai, tuotantoyhtiöt yrittävät säästää työntekijöiden kuluissa eivätkä palkkaa työntekijöitä ennen kuin on aivan pakko. Tämä kuitenkin luo avustajaroolitukselle ongelman, sillä avustajaksi mielivät ihmiset eivät

odottele, että heidät kutsuttaisiin lyhyellä varoitusajalla kuvauksiin. Muut tuotannolliset ongelmat, kuten kuvauspaikkojen etsintä ja aikataulujen epävarmuus aiheuttavat avustajaroolittajalle myös ongelmia sillä silloin hän ei voi antaa avustajille tarvittavia tietoja.

Pienet tuotantobudjetit vaikuttavat työntekijöiden palkkaukseen ja otetaanko työtehtävään osaava ammattilainen vai arvioidaanko työ sellaiseksi, että harjoittelija selviää siitä pienellä ohjauksella? Mielestäni avustajien roolitus ei kuulu harjoittelijalle. Mitä jos kuvauspäivänä avustajia puuttuisi paikalta vaikkapa 50 henkilöä, tai paikalle hankitut avustajat eivät vastaa haluttuja kriteerejä? Onko se silloin harjoittelijan syy, että vastuullinen ja toteuttava tehtävä, mikä hänelle on annettu, on epäonnistunut? Vai onko se harjoittelijasta vastuussa olevan esimiehen syy, vai onko se kenties tuotantokuluissa pihistelevän tuotannon syy? Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liiton mukaan: *”Harjoittelija-asemassa olevalle ei pidä antaa päävastuullista työtä yksin ja itsenäisesti hoidettavaksi. Harjoittelija on oppimassa työtehtäviä ja hänellä on oikeus saada ohjausta. Jos harjoittelija hoitaa työtään yksin ja normaalilla työntekijän työpanoksella sekä vastuulla, hänelle pitää maksaa ammattilaisen palkka.”* (Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liitto, 2018)

Tänä päivänä media-alan ammattikentällä luulisi olevan henkilöitä, jotka ovat joutuneet tekemään avustajaroolitusta harjoittelunsa aikana, ja jotka ymmärtävät että työtä ei voi säilyttää yksin harjoittelijan vastuulle. Näin ollen sitä ei tarvitsisi yhdenkään harjoittelijan enää yksin tehdä.

Pelkästään sosiaalisen median muuttuminen uhkaa muokata avustajien hankintaa. Facebookin käyttäjien määrä vähenee vuosi vuodelta ja uudet sosiaalisen median alustat ottavat tilaa markkinoilta. Sitä onko Facebookia edes olemassa 10 vuoden päästä voimme vain arvuutella. Meidän kannattaisi silti jo nyt kiinnittää alalla huomiota, mihin suuntaan haluamme avustajaroolituksen menevän ja niin kannattaisi myös avustajien. (Hänninen, 2017)

Rahan käyttäminen avustajaroolitukseen on molemminpuolinen ongelma. Tuotantoyhtiöt eivät halua maksaa roolituspalveluille avustajien hankinnasta, koska avustajia voi hankkia ilmaiseksi Facebookin kautta pienillä työntekijäkustannuksilla. Avustajat eivät haluaisi maksaa siitä että, roolituspalvelut ottaisivat heitä listoilleen ja hankkisivat heille

töitä. Tällä hetkellä avustajien liittyminen roolituspalveluihin ei ole kannattavaa, ellei unelmoi suuremmasta roolista elokuvassa, mainoksessa tai televisiosarjassa. Sekin mahdollisuus roolituspalvelun kautta on hyvin pieni, ellei ole näyttelijänkoulutusta taustalla. Avustajantöiden hakeminen roolituspalveluiden kautta on melkein pä turhaa, sillä siellä liikkuvat samat ilmoitukset kuin Facebookin elokuva- ja televisioavustajien ryhmissä.

Ongelmana on se, että yksi elokuvan tärkeimmistä elementeistä, eli avustajat toimivat harrastuspohjalta. Mahdotonta tehdä ammattimaista elokuvaa jos yhdeltä ryhmältä ei odoteta ammattimaista otetta. Ala voisi hyötyä ammattimaisista avustajista, sillä se veisi vähemmän resursseja myös avustajaroolituksen tekijältä. Vähemmän sähköpostiviestittelyä edestakaisin hakemusten ollessa puutteellisia ja silloin olettamuksena olisi, että avustaja osaa käyttäytyä kuvauspaikalla, eikä häntä tarvitsisi erikseen neuvoa.

Elokuva-avustajien palkkioon vaikuttaa myös elokuvien tekemisen kannattavuus taloudellisesti. Tuotantoyhtiöt harvoin elävät lipputuloilla. Muutoksen tulisi tapahtua elokuvan rahoituksessa ja tukipäätöksissä. Suomen elokuvasäätiön myöntämät tuet harvoin kattavat tuotannosta aiheutuvia kuluja. Tuotantoyhtiöiden kannattaisi myös miettiä, onko elokuvan tekeminen liian pienellä budjetilla kannattavaa?

Jos suomalainen elokuva voi hyvin, voivat tulevaisuudessa budjettien määrät kasvaa ja niihin voidaan budjetoida rahalliset palkkiot avustajille ja voidaan tuotantoihin palkata työntekijä tekemään avustajaroolitusta harjoittelijan sijasta. En silti usko, että Suomen elokuva-ala alkaisi maksaa avustajille, ellei sen ole aivan pakko. Tämän vuoksi tämä muutos vaatisi joko aktiivisuutta myös avustajien keskuudessa, tai että edes muutama tuotantoyhtiö käyttäisi Facebookin sijasta roolituspalvelua avustajien hankintaan.

7 Lainatut lähteet

- Bishop, N. (2015). *Auditioning for Films and Television*. New York, Amerikan Yhdysvallat: Bloomsbury.
- Elokvantaju. (ei pvm). *Elokvantaju, esituotanto, roolitus*. Noudettu osoitteesta <http://elokvantaju.uiah.fi/oppimateriaali/esituotanto/roolitus.jsp>
- Finnkino B2B. (2018). *Finnkino Yritysmyynti*. (Finnkino) Noudettu osoitteesta <https://www.finnkinob2b.fi/yritysmyynti/hinnasto/>
- Funky Planet*. (2018). Noudettu osoitteesta <http://funkyplanet.fi/>
- Hänninen, K. (23. 08 2017). *Kauppalehti*. Noudettu osoitteesta Monta kertaa ennustettu kehitys on totta: teinit hylkäävät Facebookin: <https://www.kauppalehti.fi/uutiset/monta-kertaa-ennustettu-kehitys-on-totta-teinit-hylkaavat-facebookin/kpa4iHF8>
- Mukkala, L. (2016). *Avustajat, olkaa hyvä! 2. apulaisohjaajan rooli kokopitkässä elokuvassa*. Kymenlaakson Ammattikorkeakoulu, Viestinnän koulutusohjelma. Kymenlaakso: KYAMK.
- Niemi, K. (2013). *Elokuvan roolitus: Koekuvaus ohjaajan työvälineenä näyttelijänvalinnassa*. Turun Ammattikorkeakoulu, Viestinnän koulutusohjelma. Turku: Turun Ammattikorkeakoulu.
- Peanuts Agency*. (2018). Noudettu osoitteesta <http://www.peanuts.fi/>
- SAG-AFTRA. (2018). *iActor Online Casting*. Noudettu osoitteesta <https://www.sagaftra.org/iactor-online-casting>
- SAG-AFTRA. (2018). *SAG-AFTRA.org*. Noudettu osoitteesta How SAG Was Founded: <https://www.sagaftra.org/history/how-sag-was-founded/how-sag-was-founded>
- Salin, T. (2014). *Näkökulmia tosi-tv:n roolitukseen*. Tampereen Ammattikorkeakoulu, Elokuvan ja television koulutusohjelma. Tampere: Tampereen Ammattikorkeakoulu.
- Suomen Näyttelijäliitto. (2018). *Suomen Näyttelijäliitto jäsenyys*. Noudettu osoitteesta <https://www.nayttelijaliitto.fi/jasenyys/jasenyys/>
- Suomen Näyttelijäliitto. (2018). *Suomen Näyttelijäliitto, näyttelijähaku*. Noudettu osoitteesta <https://www.nayttelijaliitto.fi/nayttelijahaku/>
- Suomen Roolituspalvelu. (2018). *Suomen Roolituspalvelu*. Noudettu osoitteesta <http://www.roolituspalvelu.fi/>
- Tanskanen, M. (2013). *Casting-prosessit kotimaisissa fiktio- sekä ei-fiktio- tuotannoissa*. Karelia Ammattikorkeakoulu, Viestinnän koulutusohjelma. Joensuu: Karelia Ammattikorkeakoulu.

- Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liitto.* (2018). Noudettu osoitteesta <https://www.teme.fi/fi/neuvonta/nuoret-ja-opiskelijat/>
- Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liitto. (24. 01 2018). *Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liiton sivut.* Noudettu osoitteesta <https://www.teme.fi/fi/tyoelama-ja-toimeentulo/tyoehtosopimukset/>
- Television Academy. (2017). *Television Academy Emmys.* Noudettu osoitteesta 69th Emmy Awards Nominees and Winners: <https://www.emmys.com/awards/nominees-winners/2017/outstanding-casting-for-a-reality-program>
- Teperi, M. (2017). *Elokuva-avustaminen, Case: Viulisti.* Tampereen Ammattikorkeakoulu, Tuotanto ja käsikirjoitus. Tampere: TAMK.
- Vainio, J. (2014). *Avustajien roolitus kotimaisissa fiktiotuotannoissa.* Turun Ammattikorkeakoulu, Viestinnän koulutusohjelma. Turku: Turun Ammattikorkeakoulu.
- Waldron, D.;& Emmett, A. (2017). *The Business of Background, A Casting Director's Guide to Being the Perfect Extra.* USA: Xlibris.

LIITTEET

Liite 1. Kysely elokuva- ja televisio avustajille.

1 (5)

Kysely avustajille

Kyselyssä on tarkoitus kaavoittaa mitä kautta Suomessa avustajat löytävät roolinsa. Onko useimmille Facebook paras kanava, vai kannattaako lähteä hakeutumaan tuotantoyhtiön mahdollisille listoille?

Oletko ...

*

- Mies
- Nainen
- Muu...

Ikäsi *

- 13 - 17
- 18 - 24
- 25 - 30
- 31 - 35
- 36 - 45
- 46 - 54
- Yli 55-vuotias

2 (5)

Millaisiin tuotantoihin osallistut avustajana? *

- Elokuva
- Lyhyt elokuva
- TV-sarja (fiktio)
- TV-sarja (reality)
- Studioyleisö
- Opiskelijatuotannot
- Mainoskuvaukset
- Musiikkivideot
- Muu...

⋮

Mistä löydät töitä avustajana? (pääasiallinen kanava) *

- Eri Facebook ryhmistä
- Muu sosiaalinen media
- Olen roolituspalvelun listoilla
- Tunnen alalta tekijöitä, joiden kautta saan tietää rooleista
- Olen tuotantoyhtiön avustajalistoilta
- Muu...

Osallistutko kuvauksiin jos avustajille EI tarjota rahallista korvausta? *

Kyllä

En

Jos vastasit ' En ', miksi et?

Minulla on niin paljon kokemusta, etten tee sitä ilmaiseksi

Olen näyttelijä

Avustajana oleminen on pääasiallinen työni

Avustajana oleminen on toinen työni jolla elätän itseäni

Haluan saada palkkaa tehdystä työstä

Muu...

Oletko jonkin roolituspalvelun listoilla? *

Kyllä

En

...

Jos vastasit kyllä, maksoitko roolituspalvelulle että ottavat sinut listoille / pitävät sinut listoilla?

Kyllä

En

Etsitkö mielummin avustajan töitä itse, vai haluatko että joku muu etsii töitä ja tarjoaa niitä sinulle? *

- Etsin työt itse
- Haluan että joku muu tekee sen puolestani

Maksaisitko henkilölle/palvelulle siitä että he löytävät sinulle avustajantöitä? *

- Kyllä
- En

Onko avustajarooleja Suomessa helppo löytää? *

- Kyllä on
- Ei ole
- Vaihtelee

Käytätkö jotain muuta appia / sosiaalisen media sivustoa, kun haet avustajarooleja? (Muu kuin Facebook) *

- Kyllä
- En

Jos vastasit 'Kyllä mitä appia / sivustoa käytät?

Pitkä vastausteksti

Etsitkö aktiivisesti avustajarooleja? *

- Kyllä, viikottain
- Löydän työt sattumanvaraisesti
- En etsi, minulle tarjotaan töitä
- En
- Muu...

Oletko tehnyt töitä avustajana ulkomaisissa tuotannoissa? *

- Kyllä
- En

⋮

Jos vastasit 'Kyllä', saiko siitä rahallisen korvauksen?

- Kyllä
- En

Mikä olisi mielestäsi helpoin keino saada mahdollisimman moni avustaja tietoiseksi elokuvan avustaja tarpeesta? *

Pitkä vastausteksti

CASTING CALL

Yellow Film & TV tekee elokuvaa Juice Leskisen elämästä ja kuvaamme Kuopion lähiseudulla 28.maaliskuuta. Kuvauspäivä on kestoaltaan 17:15 – 21:30. Elokuvaan haetaan avustajiksi miehiä ja naisia. Kuvaamme keikkakohtausta 70-luvulla mihin tarvitsemme monta innokasta avustajaa. Valmis 70-luvun hippityyli ja rock-asette luetaan eduksi.

Millaisia avustajia haemme?

- 18-45 –vuotias mies tai nainen
- Miehet, viikset/parta erittäin iso plussa
- Luonnollisen väriset tai luonnollisella värillä värjätyt hiukset (*mieluiten pitkät- tai puolipitkät, mutta hyväksymme lyhyempiäkin hiusmalleja*)
- Ei ripsienpidennyksiä tai geelikynsiä
- Ei näkyviä tatuointeja tai lävistyksiä

Ilmoittautuaksesi mukaan laita hakemus osoitteeseen juice@yellowfilm.fi Sisällytä sähköpostiin mukaan nimesi, ikäsi, puhelinnumerosi ja toiminnassa oleva sähköpostiosoite, sekä pituutesi, vaatekokosi, kengänkokosi sekä kokovartalokuva.

Muista ilmoittaa sähköpostissa, mille päiville haluat osallistua.

Avustajana olemisesta saa yhden leffalipun.

